

**ГОДИШЕН ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАЦИОНАЛНАТА АГЕНЦИЯ ЗА
ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ ПРЕЗ 2013 Г.**

[приет с Решение на Управителния съвет на НАПОО
Протокол № 01 от 19.02. 2014 г .)

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ 3

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 1 РАЗВИТИЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО С ДЪРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ, ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ И НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ, БРАНШОВИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ И АКАДЕМИЧНАТА ОБЩНОСТ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В КОНТЕКСТА НА ПОЛИТИКАТА ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ 4

1.1. Участие в разработването, координирането и реализирането на стратегии, концепции, нормативни и методически документи в сферата на началното и продължаващото професионално образование и обучение /ПОО/ 4

1.2. Създаване на условия и среда за ефективна работа на трипартитните органи за управление и дейност на агенцията – Управителен съвет /УС/ и експертни комисии /ЕК/ по професионални направления и по професионално ориентиране..... 11

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 2 : РАЗВИТИЕ НА МРЕЖАТА ОТ ЛИЦЕНЗИРАНИ ЦЕНТРОВЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ЦЕНТРОВЕ ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ 14

2.1. Лицензиране на ЦПО и ЦИПО, изменение на издадена лицензия на ЦПО с допълване на нови професии и специалности 14

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 3 : ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ 19

3.1. Усъвършенстване на дейностите по разработване на Държавни образователни изисквания (ДОИ) за придобиване на квалификация по професии 19

3.2. Поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение /СППОО/ в съответствие с актуалните потребности на пазара на труда и с Националната класификация на професиите и длъжностите (НКПД) 24

3.3. Мониторинг и контрол на дейността на лицензираните ЦПО и ЦИПО..... 26

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 4: ПРОУЧВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИ ОПИТ И ДОБРИ ПРАКТИКИ В ОБЛАСТТА НА ПОО И АДАПТИРАНЕ, С ЦЕЛ ТРАНСФЕР НА НАЦИОНАЛНО НИВО /ЕКР/ НКР, ЕСVET, EQAVET, ВАЛИДИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ, ПРИДОБИТИ ЧРЕЗ НЕФОРМАЛНО ОБУЧЕНИЕ И САМОСТОЯТЕЛНО УЧЕНЕ/ 28

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 5: ПОВИШАВАНЕ НА ПРОЗРАЧНОСТТА И ПУБЛИЧНОСТТА НА УСЛУГИТЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ НА ВЪЗРАСТНИ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ..... 36

5.1. Усъвършенстване на работата с ИС на НАПОО.....	36
5.2. Разширяване на информационната дейност на агенцията.....	38
ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 6: ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АДМИНИСТРАТИВНО-ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ И ВЪТРЕШЕН КОНТРОЛ В НАПОО.....	40
6.1. Контрол по компонентите на финансовото управление и контрол	40
6.2. Финансова дейност.....	40
6.3. Административно обслужване	41
6.4. Повишаване на административния капацитет на НАПОО	43
7. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАПОО ПРЕЗ 2013 Г.....	46
8. ПРИОРИТЕТИ В ДЕЙНОСТТА НА НАПОО ПРЕЗ 2014 Г.....	48

ВЪВЕДЕНИЕ

Целта на доклада е да представи в аналитичен вид постигнатите резултати от изпълнението на Плана за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) през 2013 г. На тази база е оценена ефективността на прилаганите политики и са изведени конкретните приоритети за развитие на Агенцията през 2014 г.

Оперативните цели и произтичащите от тях задачи, заложи в Плана на НАПОО за 2013 г., са:

1. Развитие на сътрудничеството с държавните институции, организациите на работодателите и на работниците и служителите, браншови и професионални организации и академичната общност за усъвършенстване на националната система за професионално образование и обучение в контекста на политиката за учене през целия живот.

2. Развитие на мрежата от лицензирани центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране.

3. Осигуряване на качеството в системата на професионалното образование и обучение.

4. Проучване на европейски опит и добри практики в областта на професионалното образование и обучение и адаптиране, с цел трансфер на национално ниво.

5. Повишаване на прозрачността и публичността на услугите по професионално обучение на възрастни и професионално ориентиране

Обхватът на информацията в доклада се определя от регламентирания в Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО) статут и свързаните с него основни функции на Националната агенция (чл. 41, ал. 2. и чл. 42).

Форматът на доклада е подчинен на логиката на изпълнение на Плана – **оперативни цели, мерки, дейности, индикатори за изпълнение**, като функционалният разрез е част от общия контекст на изложението¹.

В доклада, извън оперативните цели от Плана, е включена и информация за изпълнение на дейностите и мерките, свързани с **повишаване качеството на административно-финансовото управление и вътрешен контрол в НАПОО** (т.6).

---

¹ За улеснение в изложението по отделните раздели и подраздели на доклада са посочени водещите функции, регламентирани в ЗПОО, чл. 42.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 1: РАЗВИТИЕ НА СЪТРУДНИЧЕСТВОТО С ДЪРЖАВНИТЕ ИНСТИТУЦИИ, ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА РАБОТОДАТЕЛИТЕ И НА РАБОТНИЦИТЕ И СЛУЖИТЕЛИТЕ, БРАНШОВИ И ПРОФЕСИОНАЛНИ ОРГАНИЗАЦИИ И АКАДЕМИЧНАТА ОБЩНОСТ ЗА УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СИСТЕМА ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ В КОНТЕКСТА НА ПОЛИТИКАТА ЗА УЧЕНЕ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ЖИВОТ

Основните резултати по Оперативна цел 1 са постигане на съгласувани позиции и предприети съвместни действия за усъвършенстване на националната система за ПОО в контекста на ученето през целия живот /УЦЖ/ и продуктивно партньорство на всички заинтересувани институции и социални партньори при обсъждането и вземането на решения по въпроси и проблеми, касаещи дейността на НАПОО и развитието на системата за ПОО.

За постигането на Оперативна цел 1, в Плана са включени две основни дейности.

1.1. УЧАСТИЕ В РАЗРАБОТВАНЕТО, КООРДИНИРАНЕТО И РЕАЛИЗИРАНЕТО НА СТРАТЕГИИ, КОНЦЕПЦИИ, НОРМАТИВНИ И МЕТОДИЧЕСКИ ДОКУМЕНТИ В СФЕРАТА НА НАЧАЛНОТО И ПРОДЪЛЖАВАЩОТО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ /ПОО/

Компетентното и ефективно участие в процесите на **разработване и реализиране на политики, стратегии и концепции**, насочени към развитие и усъвършенстване на националната система за ПОО, е постоянен приоритет в дейността на НАПОО от създаването ѝ, който продължава да бъде приоритет и през 2013 г. Дейността на Агенцията в това направление е свързана с разширяване и задълбочаване на сътрудничеството с институциите и организациите, които имат отношение към ПОО, както и към практическото утвърждаване на възложената ѝ със ЗПОО координираща функция в този контекст.

През 2013 г. Агенцията подготви своя основен стратегически документ **Стратегия за развитие на НАПОО до 2020 година**». В разработването на документа активно участва цялата администрация на НАПОО, като подробно бяха описани и анализирани постигнатите резултати и на тяхна база бе очертана **визията** за развитието на НАПОО в периода 2014-2020 г. Проектът на Стратегия бе представен и одобрен от УС на НАПОО на заседание, проведено на 18.09.2013 г.

Активното **сътрудничество с държавните институции** по конкретни въпроси и ключови проблеми в областта на ПОО, развитието на човешките ресурси и ученето през целия живот (УЦЖ) е в центъра на вниманието на НАПОО и през 2013 г.

През отчетния период представители на НАПОО са участвали като членове на междуведомствени работни групи, съвети, комисии и комитети на национално ниво към МОН, МТСП, МИЕ, МТИТС и АЗ.

- към МОН:

- Уреждане на условията за практикуване на регулирани професии чрез участие в Комисията за поддържане на Списъка на регулираните професии в Р България към МОН;
- Създаване на механизми за осигуряване на качество в ПОО чрез участие в Междуетоводствена работна група за създаване на национална рамка за осигуряване на качеството към МОН;
- Определяне на целите и приоритетите на страната относно системата за учене през целия живот на базата на задълбочени проучвания и анализи като член на Междуетоводствена работна група по изпълнение на Националната стратегия за УЦЖ/ Плана за действие за 2012-2013 г. към МОН и Междуетоводствена работна група за разработване на Националната стратегия за УЦЖ 2014 – 2020 г.;
- Разработване на Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014-2020 г. чрез участие в междуетоводствена работна група за разработване на към МОН;
- Разработване на Концепция за развитие на ПОО към МОН
- Участие в Съвета за координиране на проект „Управление за ефективно професионално образование” по ОП „Развитие на човешките ресурси“ на МОН;
- Обществено-консултативните съвети към РИО - София област и към РИО – София град.
- Участие в ЕУП по проект „Нова възможност за моето бъдеще“ по ОП “РЧР“;
- Работна група 16 „Образование и обучение” към МОН.
- Към МТСП
- Разработването и провеждането на политиката по заетостта чрез участие в Национален съвет за насърчаване на заетостта към Министъра на труда и социалната политика;
- Признаването на дипломи и професионални квалификации чрез участие в Работна група 2 „Свободно движение на хора” към МТСП;
- Актуализиране на Стратегията по заетостта на Република България 2013 – 2020 г. и разработване на Националния план за действие по заетостта (НПДЗ) за 2014 г. чрез участие в комисии към МТСП;
- Планиране, контрол и оценка на дейностите по програми и проекти- Комитет за наблюдение на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2007 -2013г. към МТСП;
- Разработване на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 г. като членове на Междуетоводствена работна група за разработване на към МТСП;
- изготвяне на проект на концепция за промени в нормативната уредба по прилагането на чл. 24 „Образование” от Конвенцията за правата на хората с увреждания чрез участие в Междуетоводствена работна група към МТСП.
- Към МИЕ
- Разработване на Наредба за условията и реда за сертифициране на „Балнеолечебен (Медикъл СПА) център“, „СПА център“, „Уелнес център“ и

„Таласотерапевтичен център“ и изискванията към персонала и към лицето с функции по управлението чрез участие в Работна група към Министерство на икономиката и енергетиката;

- Разработване на Наредба за образованието, практическата подготовка и професионална квалификация, необходими за придобиване на професията „Ски учител“ като участник в Работна група на МИЕ;

- към МТИТС

- Работна група 3 „Право на установяване и свободно предоставяне на услуги”, въз основа ПМС № 85 от 2007 г. за организация и координация по въпросите на ЕС към МТИТС.

През отчетния период НАПОО продължи да изпълнява поетия ангажимент да предоставя , утвърдените от министъра на МОН Наредби на ДООИ за придобиване на квалификация по професии, през 2013 г. за публикуване в Националния уеб-портал за ПОО (<http://www.vet-bg.com/>).

През 2013 г. НАПОО продължи участието си в изпълнението на Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2008-2013 година. В рамките на своята компетентност Агенцията е сред отговорните институции за реализиране на дейности и мерки, включени в две приоритетни направления на Плана - „Подобряване на възможностите за достъп до учене през целия живот” и „Осигуряване на качество и ефективност на ученето през целия живот”. През периода задачите и дейностите, за които НАПОО отговаря, са изпълнени.

Сътрудничеството с Агенцията по заетостта (АЗ) през периода се осъществява в изпълнение на **Рамковото споразумение между НАПОО и АЗ** и е насочено към усъвършенстване на предпоставките за ефективно организиране и провеждане на професионалното обучение от лицензираните ЦПО. Представител на Агенцията участва в работна група за актуализиране на Механизма за осигуряване на качеството и контрол на обучението, организирано от АЗ, инициран по предложение на НАПОО. Проведена е работна среща с представители на МТСП и АЗ за обсъждане на конкретни предложения в това направление. Служител от НАПОО е член на Оценителна комисия за доставчици на услуги по ОП „Развитие на човешките ресурси” към АЗ. Експертите на НАПОО предоставят регулярно консултации във връзка с обученията, провеждани от ЦПО. Служители от двете институции участват в съвместни проверки във връзка с обученията, финасирани от АЗ. В рамките на сключеното споразумение и през 2013 г. успешно е реализирана съвместна дейност с Националния статистически институт (НСИ) за създаване на единна система за ежегодно набиране и обработка на информация във връзка с броя на обучените лица в ЦПО.

НАПОО успешно си партнира с Националния център за информация и документация във връзка с дейностите по международното признаване на документите за професионално образование и професионално обучение.

Сътрудничеството на НАПОО с национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите, с институции и организации от

различни икономически и професионални сектори продължава да се разширява и задълбочава.

През отчетния период са проведени множество срещи и консултации по различни оперативни въпроси и проблеми в обхвата на споразуменията за сътрудничество с национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите. Целта е постигане на съгласувани позиции, решения и действия за осигуряване на качеството на ПОО. Председателят на НАПОО работи като съпредседател на сформирания през октомври 2010 г. Национален съвет за оценка на компетентностите към БСК.

В областта на секторното сътрудничество се осъществяват съвместни действия с различни браншови организации. В резултат на активната политика на НАПОО за развитие на секторното сътрудничество са реализирани следните конкретни инициативи:

- Експерти от НАПОО участват в работата на различни **органи и работни групи на секторно ниво** - Управителния съвет и Изпълнителното бюро на Българския център за квалификация по заваряване, Постоянната кръгла маса за въвеждане на социални стандарти в леката промишленост и туризма в България, организирана от Балканския институт по труда и социалната политика и Секторните съвети към Националния съвет за оценка на компетентностите към Българска стопанска камара (БСК) - „Електромобили“, „Транспорт“, „Химия“, „Електроника“, „Търговия“, „Месопреработване“, „Преработка на плодове и зеленчуци“, „Туризъм“, „Производство на безалкохолни напитки, минерални и други бутилирани води“, „Металургия“, „Машиностроене“, „Електротехника и енергетика“, „Дървообработваща промишленост и производство на мебели“.

- Съвместно с Минната камара са обсъдени възможности за сътрудничество при разработване на ДООИ за придобиване на квалификация по професии от професионално направление 544 Минно дело, проучване и добив на полезни изкопаеми» и актуализиране и допълване на нови професии и специалности в СППОО.

- Съвместно с Българската строителна камара и фирма „Енефект“ експерти от агенцията участват в приключилия през отчетния период проект „Пътна карта за обучение и квалификация по прилагане на интелигентни енергийноэффективни решения в сградите за България до 2020 г.” - Програма на ЕС „Интелигентна енергия в Европа”. Най-значимият резултат от проекта е разработеният стратегически документ „Пътна карта за обучение и квалификация по прилагане на интелигентни енергийноэффективни решения в сградите за България до 2020“;

- В изпълнението на проект на НАПОО по програма „Леонардо да Винчи“, дейност „Партньорства“ на тема: „Храни и напитки – европейски учебен план за качествено обучение в областта на производството на храни и напитки” (FoodDrinks) в партньорството са включени две браншови организации – Българска асоциация по месопреработване и Български съюз на преработвателите на плодове и зеленчуци. Участието на браншовите организации при реализиране на проектните дейности гарантира широкото разпространение и устойчивост на резултатите от проекта;

- Българската камара на химическата промишленост (БКХП) активно участва в изпълнението на проектните дейности по проекта на НАПОО по програма „Леонардо да Винчи“ на тема: „Въвеждане на подхода единици резултати от ученето при подготовката на оператори и техници по експлоатация в химическата промишленост” (PILE UP). Друга инициатива, по която работят двете организации е създаването на Секторен съвет в химическата промишленост по инициатива на Европейската комисия. В резултат на тесните професионални контакти между двете организации успешно се изпълнява сключеното Рамково споразумение за сътрудничество между НАПОО и БКХП;

- През 2013 г. е сключено споразумение за сътрудничество и съвместна дейност с КРИСТИАН ОФ РОМА ГРУП, в рамките на което е организирано и проведено Национално състезание между лицензираните центрове, предоставящи обучение по професията „Фризьор“. Проведена бе и Кръгла маса с представители на ЦПО, работодатели и др. за обсъждане на актуализирания проект на ДОО за придобиване на квалификация по професията «Фризьор».

- НАПОО участва в обсъждане на проект на стандарт „Професионални соларни услуги за придобиване на изкуствен тен“ – Български институт за стандартизация, Национално сдружение на козметиците „Здраве и красота“.

Постигането на високо качество в разработването на теоретичните и практически проблеми на ПОО е основна цел в дейността на НАПОО и през 2013 г. За постигането ѝ се реализират съвместни действия с **академичната общност**. В работната група към НАПОО за актуализиране на Рамковите изисквания за разработване на ДОО за придобиване на квалификация по професии участват представители от различни висши училища и университети от страната. Експерти от НАПОО участват във форуми и инициативи, организирани от различни университети. В сътрудничество с Университета за национално и световно стопанство (Института за следдипломна квалификация) се изпълняват проектните дейности по ReferNet – България (участие в Европейската мрежа за обмен на информация, опит и експертиза в областта на ПОО към СЕДЕФОП). Реализирана е стажантска програма за студенти от III курс, специалност „Публична администрация“ на СУ „Св. Кл. Охридски“.

Продължава ефективното сътрудничество между Центъра за развитие на човешките ресурси и НАПОО в рамките на проектите „Национална група от съветници по Европейската система за трансфер на кредити в Професионалното образование и обучение (ЕСVET) 2012-2013" и Европейската мрежа за развитие на политиката в областта на **ориентирането през целия живот (ELGPN)** чрез съвместно организиране и провеждане на семинари, работни срещи и др.

Експертите от Агенцията са били лектори, модератори или участници в дискусии, семинари и кръгли маси, организирани по проекти и инициативи на различни организации на национално и секторно ниво, съвместно с представители на държавни институции, социалните партньори, обучаващи институции, предназначени за различни целеви групи, сред които:

- Първа и втора национална координационна среща ECVET – Центъра за развитие на човешките ресурси;
- Семинар с директори на професионални гимназии „Системата за кредити в ПОО (ECVET) и валидирането на неформалното и самостоятелно учене“, ЦРЧР;
- Публично обсъждане на „Стратегия за развитие на държавната администрация 2013 – 2020“ – СУ и НБУ;
- Дискусия на тема: „Пилотно въвеждане в български контекст на концепцията експерти от опит, преживели социално изключване“, МТСП;
- Национален семинар на тема: „Приложение на Европейските инструменти в работата на НАПОО и центровете за професионално обучение“, ФНТС;
- Национална конференция „Икономическо, социално и териториално сближаване в Европа“ организирана от Институт за подготовка на служителите в международни организации;
- Национална конференция „Електрическа мобилност 2013“;
- Работна среща в ЦРЧР - Стратегии за мобилност в контекста на Европа 2020;
- Десета национална научно – практическа конференция Развитие на регулаторната рамка за частните услуги за сигурност;
- Валоризационна конференция Учене през целия живот.

През 2013 г. Агенцията продължи активно да прилага **принципа за сътрудничество и партньорство** със заинтересуваните институции и организации в работата си по международни проекти. В дейностите по изпълнението им са включени представители на работодателите и на организациите на работниците и служителите, на държавни институции, общини, неправителствени организации, академичната общност. Резултатите се популяризират в партньорската мрежа на НАПОО и на интернет страницата на Агенцията.

През м. май 2013 г. в рамките на споразумение за сътрудничество между Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО) и Федералния институт за професионално обучение (BIBB) на Германия, се проведе съвместно с Държавно предприятие „Българо-германски център за професионално обучение“ (ДП „БГЦПО“) семинар на тема: „Изграждането на центрове за компетентности като предпоставка за връзка между професионалното обучение и пазара на труда“. В работата на семинара взеха участие представители на: отговорни за професионалното образование и обучение институции, социални партньори, обучаващи институции, Германско-българска индустриално-търговска камара, Посолство на Германия.

През есента на 2013 НАПОО сключи Меморандум за сътрудничество с Акционерното дружество „Републикански научно-методически център за развитие на техническото и професионално образование и за придобиване на квалификация“ от Казахстан, насочено към развитието на системите на ПОО в двете страни. Първа стъпка в реализирането на Меморандума бе участието на заместник-министъра на образованието и

науката на Република България, Иван Кръстев и на Председателя на НАПОО в Петия Международен форум „Професионалнообразование и ибизнес: Диалог с партньорите в гр. Астана.

През 2013 г. НАПОО активно работи по усъвършенстването на **нормативната база**, свързана с проблемите на системата на ПОО, с професионалното ориентиране, както и по проблеми, които имат отношение към образованието, обучението и квалификация на заетите в отделни сектори.

- Подготвени са и са обсъждани от УС предложения на ЗИД на ЗПОО, актуализирани и представени в МОН са предложения за изменение и допълнение на Правилника за дейността на НАПОО във връзка с промените в Закона за администрацията и подзаконовите нормативни актове и с цел намаляване на регулаторната тежест на лицензионния режим.

- Представители на НАПОО участваха в 2 заседания на междуведомствена група за разработване на «Наредба за придобиване на правоспособност за работа с взривни вещества» .

- Участие на представители на НАПОО в междуведомствена група за допълване на „Наредба № Из-2815 от 7 ноември 2011 г. за реда за осъществяване на разрешителна и контролна дейност на търговци, извършващи дейности по пожарна безопасност в обекти и/или експлоатация на уреди и съоръжения, свързани с пожарната безопасност“;

- Съвместно с браншовите организации, НАПОО подготви и внесе предложение в Министерството на транспорта за промени и усъвършенстване на нормативната база, имаща отношение към придобиването на професионална квалификация от професията «Водач на МПС за обществен превоз».

- През отчетния период съвместно с представители на бранша от сферата на фризьорските и козметични услуги, НАПОО обсъди предложения за промени в Наредба № 15 за извършване на фризьорски и козметични услуги. Предложенията за промени бяха подкрепени от Агенцията и внесени в Министерство на здравеопазването.

- За подобряване качеството на обучение по професията «Приеман родител» от СППОО, НАПОО подготви становище с предложения, постъпили от различни заинтересовани страни – НПО, държавни органи и др., което е предоставено на МТСП.

- Съществен е приносът на НАПОО при разработването на проекта на «Концепция за развитие на професионалното образование и обучение в България», която се координира от МОН.

През периода Агенцията участва със становища и предложения в изготвянето на различни национални документи, касаещи развитието на човешките ресурси, ПОО и УЦЖ - разработване на Националния план за действие по заетостта за 2014 г., отчитане изпълнението на Плана за действие за 2013 г. на Националната стратегия за УЦЖ, подготовка на Националния доклад за съотнасяне на НКР към ЕКР.

1.2. СЪЗДАВАНЕ НА УСЛОВИЯ И СРЕДА ЗА ЕФЕКТИВНА РАБОТА НА ТРИПАРТИТНИТЕ ОРГАНИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТ НА АГЕНЦИЯТА – УПРАВИТЕЛЕН СЪВЕТ /УС/ И ЕКСПЕРТНИ КОМИСИИ /ЕК/ ПО ПРОФЕСИОНАЛНИ НАПРАВЛЕНИЯ И ПО ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

През 2013 г. НАПОО продължи да развива равноправния социален диалог в управлението и експертната си дейност. Управителният съвет (УС) и 17-те експертни комисии (ЕК) по професионални направления и ЕК по професионално ориентиране, функциониращи на принципа на трипартитното сътрудничество, успешно изпълняват възложените им със ЗПОО функции и задължения. През периода са проведени **6** заседания на УС на НАПОО (7 през 2012 г.), на които са обсъждани проекти на ДОИ, предложения за промени в СППОО, доклади от проверки на ЦПО, справки и отчетни доклади за дейността на Агенцията, актуализиране на процедурите за лицензиране на ЦПО, ЦИПО, актуализиране на методически документи и др. Проведени са **146** заседания на ЕК по професионални направления и по професионално ориентиране във връзка с лицензирането на ЦПО и ЦИПО, и **23** заседания за разглеждане на ДОИ и промени в СППОО.

Компетентното участие на УС и ЕК в цялостната дейност на Агенцията създава възможност за реализиране на успешни действия, свързани с изпълнението на конкретните ѝ задачи. За това допринася и ефективната организация за заседанията им, качествено разработената и своевременно предоставяна документация от страна на администрацията на Агенцията - доклади, докладни записки, протоколи и др. Няма провалени заседания на УС.

- През 2013 г. с цел популяризиране на дейностите на НАПОО свързани с работа по международни проекти и прилагане на препоръките на ЕС в сферата на ПОО, пред членовете на УС са представени и дискутирани следните теми:

- Концепция за разработване на модел на **„Секторна квалификационна рамка“**;

- Модел за разработване на **„единици резултати от учене“** в Държавните образователни изисквания за придобиване на квалификация по професии;

- **„Въвеждане на подхода единици резултати от ученето в подготовката на оператори и техници по поддръжка (експлоатация) в преработващата промишленост“ (PILE UP)**;

- **„Валидиране на самостоятелно придобити знания, умения и компетентности и трансфер на кредити в областта на компютърната анимация и уеб дизайна“ (Ceate)**;

- **„Подобряване качеството на услугите по професионално обучение на възрастни, предоставяни от центровете за професионално обучение“**, инициран и изпълняван от НАПОО по ОП „РЧР“;

- Възможности за използване на сериозните компютърни игри като метод за професионално обучение – проект (SCOGATT), програма **„Леонардо да Винчи“**, дейност **Трансфер на иновации**,

- „Пътна карта за обучение и квалификация по прилагане на интелигентни енергийно ефективни решения в сградите за България до 2020 г.”
- Възможности за използване на резултатите по проект „BEQUAL и Общността на практиките за осигуряване на качеството на ПОО“, програма „Леонардо да Винчи“, дейност „Трансфер на иновации“, Програма „Учене през целия живот за подобряване качеството на ПОО.

Последвалите дискусии и демонстрирания интерес от представителите на социалните партньори потвърждават, че тази практика трябва да продължи, като представянето на новите политики и практики и инструменти може да се разшири и към експертните комисии.

По изпълнение на функциите, регламентирани в чл. 42 т. 6, т.7, т. 8 и 9 на ЗПОО през 2013 г. е извършено следното:

Съгласно чл. 42 т. 6 на ЗПОО, въз основа на анализ на дейността на ЦПО и ЦИПО Агенцията прави предложения за усъвършенстване на системата на ПОО . В изпълнение на тази разпоредба НАПОО ежегодно набира и анализира данни във връзка с дейността на ЦПО и ЦИПО през предходната календарна година. Получените резултати за 2012 г. са предоставени на вниманието на заинтересованите институции и организации чрез публикация на интернет-страницата и презентации в работни групи, семинари и други форуми. През 2013 г. стартира проект по ОП „Развитие на човешките ресурси“ на тема: „Подобряване качеството на услугите по професионално обучение на възрастни, предоставяни от центровете за професионално обучение ” - Приоритетна ос 3. „Подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието“, Подприоритет 3.1. „Подобряване качеството на услугите в образованието и обучението“. Целта на проекта е развитие на капацитета на ЦПО за подобряване качеството на услугите, свързани с придобиване, разширяване и усъвършенстване на професионалните знания, умения и компетентности на заети и безработни лица в контекста на УЦЖ, чрез:

- разработване и внедряване в практиката на ЦПО на специализирани наръчници, насочени към усъвършенстване на дейностите по планиране, организиране и провеждане на предоставяните услуги;
- обучение на преподавателския състав /преподаватели, инструктори, наставници/ и служителите в ЦПО, ангажирани с планиране, организиране и контрол на предоставяните услуги, в подкрепа на практическото прилагане на включените в наръчниците подходи, методи, инструменти и техники.

Съгласно чл. 42, т. 7 на ЗПОО, НАПОО възлага провеждането и внедряването на научни изследвания в областта на ПОО и ориентиране. Изпълнението на тази функция със средства от държавния бюджет е силно ограничено. По тази причина Агенцията търси възможности за финансиране на тази дейност чрез инициране и участие в международни проекти по европейски програми и програми, финансирани със средства по Оперативните

програми. В рамките на проекта „Подобряване качеството на услугите по професионално обучение на възрастни, предоставяни от центровете за професионално обучение“, е подготвен «Анализ на актуалното състояние на управленския и педагогически капацитет на екипите в центровете за професионално обучение (ЦПО) и идентифициране на потребностите от развитие на квалификацията на различните категории персонал, с цел подобряване на качеството на предоставяното обучение, от гледна точка на изискванията на пазара на труда и съвременните тенденции в областта на професионалното обучение на възрастни». В резултат на Анализа са идентифицирани конкретни теми, с които ще се покрият потребностите от обучение за подобряване или придобиване на нови компетентностите на служителите и преподавателите в ЦПО във връзка с подобряване на качеството и ефективността в работата на центровете.

В изпълнение на **чл. 42, т. 8 на ЗПОО**, НАПОО осъществява дейности в следните основни направления:

- Координиране на действията по разработване и изпълнение на национални стратегии;
- Участие в разработването и изпълнението на национални стратегии в частта им, касаеща ПОО. Конкретните участия на НАПОО са посочени в т. 1.1.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Резултатите от дейността през 2013 г. подкрепят и засилват очерталата се през последните години трайна тенденция за утвърждаването на НАПОО като компетентна институция и търсен партньор в разработването и реализирането на националната политика в областта на ПОО. Партньорството се реализира чрез прилагане на инструментите на хоризонтална координация и реализация на трипартидни принцип на управление и дейност на Агенцията.

2. Разработеният стратегически документ за развитие на НАПОО в периода 2014-2020 г. – «НАПОО – 2020» очертава визията за развитие на Агенцията като национална институция за координация на дейностите в ПОО и професионалното ориентиране.

3. Комуникационната политика на Агенцията е насочена към разширяване и задълбочаване на взаимодействието с другите институции и организации, имащи отношение към реализирането на националната политика в областта на ПОО. Освен с традиционните партньори в лицето на държавните институции и национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите, през годината е разширено сътрудничеството с браншовите организации, Регионалните инспекторати по образование към МОН, областните и общински администрации и академичната общност. Важен момент в тази дейност е разширяване на дувстранното международно сътрудничество с други институции от сферата на ПОО.

4. Компетентната дейност на трипартидните структури на Агенцията - УС и ЕК по професионални направления и по професионално ориентиране, осигурява качествено изпълнение на изискванията, регламентирани в ЗПОО. С цел повишаване на

ефективността в работата им, се провеждат тематични обучения по основните функции на НАПОО, дискусии по актуални и ключови проблеми на ПОО.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 2: РАЗВИТИЕ НА МРЕЖАТА ОТ ЛИЦЕНЗИРАНИ ЦЕНТРОВЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ И ЦЕНТРОВЕ ЗА ИНФОРМАЦИЯ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

Основните резултати по Оперативна цел 2 са подобряване качеството на документацията във връзка с издаване или изменение на издадена лицензия, постигане на съгласуваност, качествено и срочно изпълнение на дейностите в съответствие с процедурите, повишена прозрачност и отчетност, създадена обективна база за вземане на ефективни управленски решения във връзка с усъвършенстване на дейностите по лицензиране и изменение на издадена лицензия.

За постигането на Оперативна цел 2 в Плана е включена следната основна дейност:

2.1. Лицензиране на ЦПО и ЦИПО, изменение на издадена лицензия на ЦПО с допълване на нови професии и специалности

Съгласно чл. 42, т. 2 от ЗПОО, НАПОО „издава и отнема лицензии за професионално обучение и професионално ориентиране”. През отчетния период са лицензирани **83** нови ЦПО и **65** центъра са допълнили лицензиите си с нови професии и специалности. Към 31.12.2013 г. в открита процедура за лицензиране са **26** ЦПО. Издадена е една лицензия на ЦИПО.

Измененията в броя на лицензионните процедури на ЦПО, реализирани от Агенцията през последните години, могат да се проследят на **Фиг. 3** и **Фиг. 4**.

Фиг. 3.

Брой лицензионни процедури по години

Фиг. 4.

Брой издадени и изменени с допълване на нови професии и специалности лицензии по години

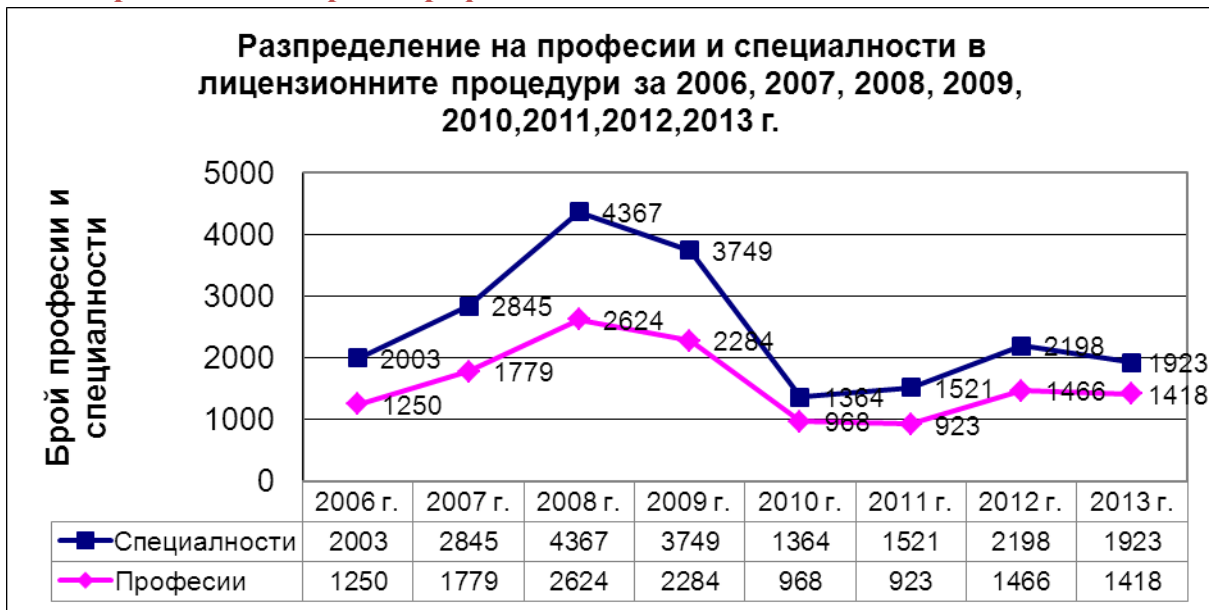
Броят на лицензионните процедури през 2013 г. е близък до броя на процедурите през предходната година. Това може да се свърже със засилените мерки за повишаване и усъвършенстване на професионалната квалификация на безработни и заети лица, финансирани от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ и Държавния бюджет. В същото време, относителното насищане на пазара на обучителни услуги с доставчици на професионално обучение на възрастни както в количествен, така и в териториален аспект, определя стремежа на вече лицензираните центрове да разширяват дейността си чрез добавяне на нови професии и специалности в лицензията.

Общият брой професии и специалности, по които са получени лицензии са – **1349** професии и **1940** специалности (Фиг. 5), от които:

- в рамките на нови лицензии **769** професии и **1148** специалности;
- в рамките на издадени вече лицензии **580** професии и **792** специалности.
- Средно в една лицензия - **12.5** професии.

Фиг. 5.

Обща бройка лицензирани професии и специалности по години

Интересът на ЦПО и през 2013 г., както през целия предишен период, е насочен предимно към професии, предлагащи по-големи възможности за реализация на пазара на труда, например охранителна дейност, туризъм, строителство, стопанско управление и администрация, селско стопанство.

Преобладават лицензиите, издадени на ЦПО в големите градове. Тази тенденция съответства на разпределението на икономически активното население в страната и показва по-големия интерес към повишаване и усъвършенстване на професионалната квалификация в големите градове.

По-важните индикатори, характеризиращи дейностите по лицензиране на ЦПО и ЦПО през 2013 г., са:

- В периода са проведени **над 7000 консултации** (в НАПОО, по телефона, по e-mail) с кандидати за лицензиране, с външни експерти по лицензионните процедури, с лицензирани центрове за професионално обучение и с граждани, търсещи информация относно възможностите за участие в професионално обучение. Средно в рамките на работния ден експерт, работещ във връзка с лицензирането, предоставя 6 консултации.

- **Външните експерти, участващи като оценители в процедурите по лицензиране, са консултирани и обучавани редовно от експертите на НАПОО.**

Проведени са **7** обучения по градове на одобрените през 2013 година **20** нови външни експерти.

- Проведени са **146** заседания на **ЕК** по съответните професионални направления (157 през 2012 г.). Документите за разглеждане и обсъждане от ЕК са подготвени качествено, няма върнати документи за преработване.

- Сроковете за лицензиране, определени в процедурата, се спазват стриктно и акуратно. Няма просрочени лицензионни процедури.

- **Средният брой лицензионни процедури на експерт е 24** (при 26 за 2012 г., 17,8 за 2011 г., 15 за 2010 г., 31,5 за 2009 г., 26 за 2008 г., 24,5 за 2007 г., 18,5 за 2006 г. и 15 за 2005 г.).

На основание чл. 49г, ал. 3, т. 3 от ЗПОО през 2013 г. временно са отнети 52 лицензии за срок от 3 месеца на ЦПО, които и след процедурните писма не са подали годишната си информация. След изтичане на 3-месечния срок от тях са възстановени 6, а 46 са отнети окончателно на основание чл. 49г, ал. 6, т. 5 от ЗПОО. Поради нарушаване на чл. 49а, ал. 1 от ЗПОО са отнети 3 лицензии на ЦПО. Във връзка с повторно нарушение, неподаване на годишна информация, са отнети 6 лицензии на основание чл. 49г, ал. 6, т. 6 от ЗПОО. За повече от 12 месеца дейността си са прекратили 5 ЦПО и лицензиите им са отнети на основание чл. 49г, ал. 6, т. 6 от ЗПОО. Общо за годината **окончателно са отнети 60 лицензии на ЦПО** (32 през 2012 г.) **и 1 на ЦИПО**. Заличена е 1 лицензия на ЦПО, поради прекратяване на юридическото лице, съгласно чл. 49г, ал. 2 на ЗПОО.

Към 31 декември 2013 г. страната има 908 Центъра за професионално обучение (886 в края на 2012 г.) **и 6 Центъра за информация и професионално ориентиране.**

Съгласно **чл. 42, т. 13 от ЗПОО**, НАПОО „разработва и утвърждава формуляри и образци на документи за лицензиране“. С цел усъвършенстване на дейностите по лицензиране, през 2013 г. са подготвени и приети от УС на НАПОО изменения и допълнения на следните документи:

- процедура за лицензиране на център за професионално обучение;
- процедура за вписване на промени в обстоятелствата по чл. 49а, ал. 4, т. 1 и т. 2 от ЗПОО;
- заявление за лицензиране на ЦПО и заявление за изменение на лицензия с допълване на нови професии и специалности на ЦПО;
- процедура за лицензиране на ЦИПО.

Основна част от измененията са във връзка с подаването на информацията необходима за лицензирането по електронен път (всички кандидати въвеждат информацията необходима за лицензирането в ИС на НАПОО) е, както и с политиката за облекчаване на лицензионната процедура (по служебен път да се намира информация, поддържана от друга държавна институция, да не се представя документацията в две копия на хартия и едно на магнитен носител и др.). Измененията в документите са отразени своевременно на Интернет страницата и в ИС на НАПОО.

Поддържането на регистър на ЦПО и ЦИПО и регистър на отнетите и заличени лицензии е една от функциите на НАПОО, определена в **чл. 42, т. 10 на ЗПОО**. Освен тези регистри, НАПОО поддържа и регистър на откритите процедури за лицензиране или изменение на лицензия с добавяне на нови професии и специалности. Регистърът има публичен достъп и дава възможност на кандидатите да проследяват състоянието на подадените документи. Регистрите са публикувани на интернет страницата на Агенцията, в ИС на НАПОО (<https://is.navet.government.bg/test>) и в сайта на регулаторните режими, поддържан от МС.

Продължава да се прилагат процедурите за изменение на наименованията на професии и специалности в лицензиите на ЦПО във връзка с изменения в СППОО и за вписване на промени в обстоятелствата на ЦПО и ЦИПО. С цел осигуряване по-висока степен на прозрачност, безпристрастност и качество на лицензионния процес като външни експерти, участващи в лицензионните процедури са привлечени и обучени експерти от РИО на МОН, както и лица, номинирани от социалните партньори.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. През 2013 г. продължават успешно да се прилагат дейностите по лицензиране на ЦПО. Броят на лицензионните процедури за лицензиране на нов ЦПО е близък до броя на новите лицензии през предходната година. Наблюдава се спад при процедурите за изменение на издадена лицензия с добавяне на нови професии и специалности.

2. През отчетния период се наблюдава сравнително нисък интерес относно лицензирането на ЦИПО .

3. В резултат на процедурите по издаване и отнемане на лицензия, в края на 2013 г. броят на действащите на територията на страната ЦПО е 908, а на ЦИПО – 6.

4. Работата на НАПОО по лицензиране на ЦПО и ЦИПО се осъществява при пълна прозрачност и достъпност за фирмите и организациите – кандидати за лицензиране. Критериите, процедурите, изискванията и формулярите за кандидатстване са публикувани на Интернет страницата на НАПОО и се актуализират своевременно след взетите от УС решения.

5. Спазването на стандартите за административно обслужване в дейностите по лицензиране дава възможност за по-голяма ефективност в работата на администрацията. В НАПОО няма постъпили жалби и възражения във връзка с работата на експертите и служителите през 2013 г.

6. Средният брой на лицензионните процедури за един експерт е близък до средния брой лицензионни процедури през предходната година – 25 процедури на един експерт за 2013 г. (26 за 2012 г.).

7. Няма просрочени срокове по лицензионни процедури. Основните фактори за спазване на срока на процедурите са: спазване на стандартите за административно обслужване и съответно повишаване на ефективността на работата на администрацията; подобряване качеството на подадените документации в резултат на проведените от експертите консултации на кандидатите за лицензиране; повишаване на професионализма

на всички участници в лицензионните процедури на базата на натрупан опит.

8. Поддържаната и през 2013 г. актуална информация в регистрите осигурява прозрачност на дейността на Агенцията, прозрачност на дейността на центровете и възможност на институциите, бизнеса и гражданите да се информират относно услугите, които центровете предоставят.

9. ИС на НАПОО създава възможности за облекчаване на процедурата по лицензиране и за постигане на още по-голяма прозрачност на процеса.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 3: ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В СИСТЕМАТА НА ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ

Основните резултати по Оперативна цел 3 са свързани със създаване на предпоставки (документи дейности и процедури), подпомагащи обучаващите институции да предоставят качествени услуги по професионално образование, професионално обучение и професионално ориентиране.

За постигане на Оперативна цел 3 в Плана на НАПО са включени следните три основни дейности:

3.1. УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА ДЕЙНОСТИТЕ ПО АЗРАБОТВАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ИЗИСКВАНИЯ (ДОИ) ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИИ

Съгласно чл. 42, т. 3., от ЗПОО НАПОО разработва и актуализира Държавните образователни изисквания (ДОИ) за придобиване на квалификация по професии.

През 2013 г. НАПОО продължи да прилага при разработването на ДОИ методическите документи, актуализирани през 2007 г. - „Рамкови изисквания за разработване на ДОИ за придобиване на квалификация по професии” и „Методически указания за разработване на ДОИ за придобиване на квалификация по професии”. В посочените документи, са регламентирани изискванията за разработване на ДОИ посредством „резултати от ученето”.

Дейността по разработване на ДОИ е в съответствие с **Плана за дейността на Агенцията за 2013 г.**, в който са включени конкретни дейности, количествени параметри и индикатори за изпълнение. Нов аспект в работата на НАПОО по разработването на ДОИ е обвързването им с Националната квалификационна рамка на Р България, която е приета през м. февруари 2012 г. При провеждането на обучения и консултации на работните групи за ДОИ, специализираната администрация на НАПОО им оказва методическа подкрепа с оглед ефективното прилагане на НКР и разясняване на нейните функции, роля и значение. Структурен елемент 4 „**Резултати от учене**“ в съответствие със степените на професионална квалификация (като обем отговорности, степен на сложност на трудовите дейности и т.н.) и в синхрон с изискуемите знания (теоретични и/или фактологически), умения (познавателни и практически) и компетентности (лични и професионални) съгласно НКР.

През 2013 г. дейността на Агенцията по разработване на ДОИ за придобиване на квалификация по професии бе **ориентирана** в следните две **приоритетни направления**: максимално да бъдат покрити с ДОИ професиите от СППОО и да бъдат обезпечени с ДОИ професиите, които са предпочитани от централните за професионално обучение при лицензирането или при допълването на лицензията.

Успоредно с разработването на проекти на ДОИ по нови професии от списъка, по които няма разработени такива, се реализираха и дейности по **актуализиране** на ДОИ. Актуализирането на ДОИ се налага поради настъпили промени в СППОО – основно допълване на нови специалности към професиите от списъка.

През 2013 г. експертите от НАПОО продължиха да оказват **методическа и експертна помощ** на работните групи за разработване на ДОИ на всички етапи от процеса на разработване и оценяване на проектите.

За работните групи се организираха и проведеха **еднодневни обучения**. Целта на обученията е авторите на ДОИ да бъдат запознати с изискванията, заложи в документите за разработване на проектите на ДОИ – „Рамкови изисквания” и „Методически указания”, и със спецификата за описание на квалификациите, на базата на подход, ориентиран към **„резултатите от ученето“**.

За работните групи и за отделни членове на работните групи **редовно** се организираха и провеждаха **консултации**, насочени към привеждане на разработените проекти в съответствие с изискванията, заложи в методическите документи на НАПОО.

При обучението на работните групи се предоставя пълен комплект документи, съдържащ всички необходими материали за обезпечаване на качествено разработване на проектите на ДОИ.

За оценяването на проектите на ДОИ, в съответствие с процедурата за разработване, са изготвени **рецензии** от специалисти по съответните професии.

Важен етап от оценяването качеството на ДОИ, е обсъждането на проектите от ЕК по професионални направления. През отчетния период са проведени **19 заседания на ЕК по професионални направления** за обсъждане на проектите на ДОИ. За своевременното подготвяне и по-оперативно протичане на заседанията на експертните комисии, всички материали, свързани с разработваните проекти се изпращат на членовете на ЕК и по електронна поща.

В изпълнение на Плана за дейността на Националната агенция за професионално образование и обучение за 2013 г., бяха проведени обучения на членовете на Експертни комисии във връзка с функциите на НАПОО по разработване на Държавните образователни изисквания (ДОИ) за придобиване на квалификация по професии и поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение (СППОО). В обученията бяха представени методология и етапи на разработване на ДОИ, отговорности на членовете на ЕК при оценяване проектите на ДОИ, действаща Процедура за поддържане и актуализиране на СППОО – новости в процеса, актуални документи, промени в СППОО и др. През 2013 г. специализираната администрация на НАПОО проведе 12 обучения за СППОО и 4 обучения за ДОИ. Обученията за ДОИ са с по-ниска

численост, тъй като дискусиите по обсъждане на проекти на ДООИ в ЕК се отличават със своята продължителност и висока практическа полза за членовете на ЕК.

След експертната оценка от ЕК, проектите на ДООИ се обсъждат и приемат от УС на НАПОО. През 2013 г. в **шест** заседания на УС на НАПОО са внесени за обсъждане **18** проекта на ДООИ. Спазени са изискванията за представяне на проектите на ДООИ в установения едноседмичен срок преди съответното заседание на УС. Всички проекти, придружени с пълния комплект документи, необходими за обсъждането им, са публикувани на интернет-страницата на УС, с възможност за предварително изпращане на мнения и бележки по разработките от страна на членовете на Управителния съвет.

Проектите на ДООИ, одобрени от УС на НАПОО, са подготвени в срок за внасяне в МОН. Всеки проект на ДООИ е редактиран и приведен в съответствие с настъпилите промени в НКПД, СППОО и др. документи, имащи отношение към разработването.

На всички проекти на ДООИ, преди представянето им в МОН за утвърждаване от министъра на образованието и науката, се извършва техническа обработка в съответствие с **„Инструкцията за оформяне на проектите на ДООИ“**. Документът съдържа детайлно всички изисквания към текстовете на ДООИ, които задължително трябва да бъдат включени във всеки проект, представен за утвърждаване и публикуване в Държавен вестник.

Спазени са и **сроковете** по отразяване на бележки в проектите на ДООИ, постъпили от други институции, при съгласувателната процедура, регламентирана в ЗПОО. **Преработените проекти на ДООИ са по 3 професии**, като бележките са основно за привеждане на разработените материали с актуализирани наредби, промени в закони, и др. В случаите, в които е възникнала необходимост, са проведени **допълнителни консултации** с авторите на ДООИ, с **външни експерти** и са организирани заседания на ЕК по съответните професионални направления. Преработените проекти отново са представени в МОН за утвърждаване и публикуване в ДВ.

Наблюдава се тенденция за увеличаване интереса на представители на браншови организации и на неправителствения сектор към Държавните образователни изисквания и изразена готовност за сътрудничество с експертиза или за предоставяне на възможност на експертите от НАПОО да представят и дискутират разработените проекти на ДООИ.

През 2013 г. НАПОО продължи да поддържа **актуална информация на интернет-страницата** на Агенцията във връзка с процеса на разработване/актуализиране на ДООИ. Информацията своевременно се актуализира и допълва в зависимост от броя на разработените проекти и на утвърдените и публикувани в Държавен вестник Наредби за ДООИ. През годината са публикувани **10 ДООИ в ДВ**.

Потребителите на интернет-страницата на НАПОО имат възможност за **изтегляне и ползване на ДООИ** и за предоставяне на **обратна връзка** под формата на мнения и предложения, с цел подобряване качеството на разработваните проекти.

За улесняване на потенциалните кандидати за лицензиране, както и за кандидатите, които желаят допълване на лицензията си с нови професии и специалности, в менюто с публикуваните в Държавен вестник ДООИ, е изведена в самостоятелна графа

„Материалната база за обучение по теория и практика по съответната професия”, която периодично се актуализира.

Количествени показатели във връзка с разработването на ДОИ за придобиване на квалификация по професии през 2013 г.:

- Общ брой на ДОИ, по които НАПОО работи през 2013 г. - **22** (включват се възложените за разработване **6 проекта на ДОИ** през 2012 г., от които **1** проект на ДОИ е преработен в резултат на становища и бележки, постъпили от различни органи и институции;

- Възложени за разработване - **14** проекта на ДОИ през 2013 г., от които **2** проекта на ДОИ, са преработени в резултат на бележки, постъпили от съгласувателна процедура, проведена от МОН);

- Брой проекти на ДОИ подготвени за обсъждане от УС на НАПОО - **18** проекта на ДОИ;

- Брой ДОИ представени в МОН за съгласуване и утвърждаване - **18** проекта на ДОИ (приети от УС и преработени с бележките от съгласуването);

- Брой на ДОИ, публикувани с наредби в ДВ - **10**;

- Брой проекти на ДОИ, които са в процедура на разработване - **4** (ще бъдат завършени през 2014 г.

- Брой консултации за оказване на методическа, експертна и техническа помощ на работните групи при разработване/актуализиране на проектите на ДОИ – **40**;

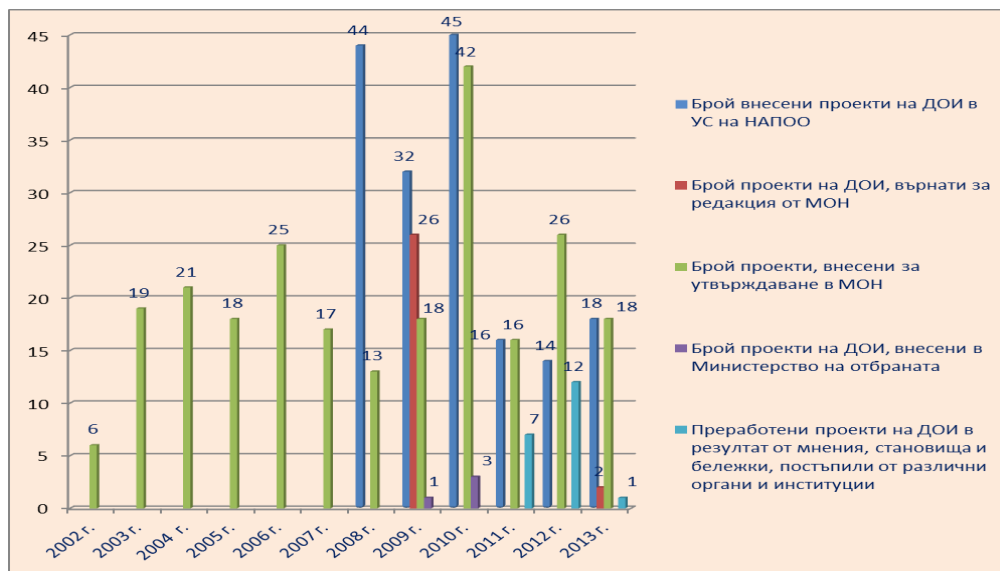
- Брой организирани и проведени заседания на ЕК за обсъждане на проекти на ДОИ – **19**;

- Брой редактирани проекти на ДОИ – **18**.

Обобщена информация за процеса на разработване на ДОИ по години за периода **2002-2013 г.** е представена на **Фиг. 1**.

Фиг. 1.

Обобщена информация във връзка с разработването и актуализирането на ДОИ за придобиване на квалификация по професии в периода 2002 – 2013 г.

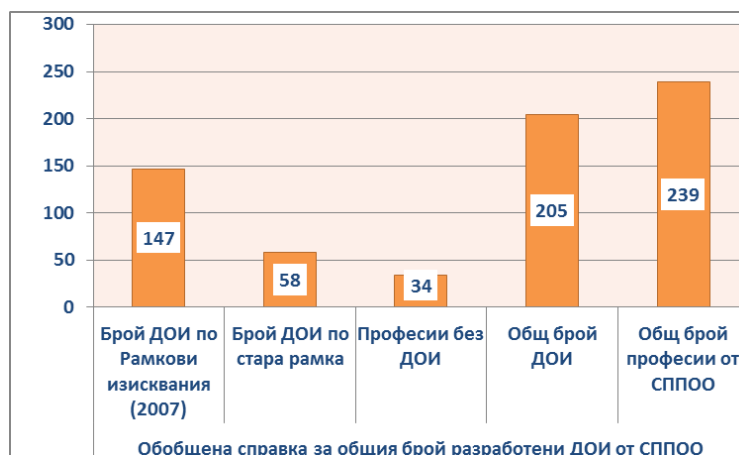

Към **31.12.2013** г. общият брой на разработените ДОИ от СППОО (последно актуализиран със заповедта от м. януари 2013 г.) е **205** (Фиг. 2), разпределени по следния начин:

- ДОИ по Рамкови изисквания, 2007 г. – **147**;
- ДОИ по Рамкови изисквания, 2002 г. – **58**;
- Брой професии от СППОО по които няма разработени ДОИ – **34** (от които по три професии проектите на ДОИ са в процес на разработване).

Фиг. 2.

Обобщена справка за разработването на ДОИ за придобиване на квалификация по професии към 31.12.2013 г.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. НАПОО успешно изпълнява функцията по разработване на ДОИ, регламентирана в ч. 42, т. 3. от ЗПОО.

2. Процесът на разработване на ДОИ през 2013 г. се извършва в съответствие с Рамковите изисквания и Методическите указания (2007 г).

3. Методологията за разработването на ДОИ, ориентирани към „резултати от ученето”, е сериозна предпоставка за въвеждането на „Европейската система за трансфер на кредити в ПОО” (ECVET).

4. Дефинирането на „резултатите от ученето” (елемент 4 на ДОИ) улесняват въвеждането и прилагането и на другите европейски инструменти и принципи в ПОО - ЕКР/НКР, Европас, валидиране и признаване на неформално и самостоятелно учене, кариерно ориентиране и др.

5. ДОИ осигуряват предпоставки за повишаване на прозрачността и съпоставимостта на професионалните квалификации в подкрепа на международното признаване на документите за професионално образование и професионално обучение, и на транснационалната мобилност.

6. Количествените показатели за 2013 г. показват, че със собствено финансиране и с наличния експертен ресурс НАПОО успява да поддържа очерталия се през годините темп на разработване на ДОИ.

3.2. ПОДДЪРЖАНЕ НА СПИСЪКА НА ПРОФЕСИИТЕ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ (СППОО) В СЪОТВЕТСТВИЕ С АКТУАЛНИТЕ ПОТРЕБНОСТИ НА ПАЗАРА НА ТРУДА И С НАЦИОНАЛНАТА КЛАСИФИКАЦИЯ НА ПРОФЕСИИТЕ И ДЛЪЖНОСТИТЕ (НКПД)

Съгласно чл. 42, т. 3. на ЗПОО, НАПОО разработва и предлага на министъра на образованието и науката Списъка на професиите за професионално образование и обучение (СППОО).

В Плана за 2013 г. по този приоритет е предвидено изпълнението на дейност „Поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение (СППОО) в съответствие с актуалните потребности на пазара на труда и с Националната класификация на професиите и длъжностите.

През 2013 г. „Процедурата за актуализиране и поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение” **бе изменена, допълнена** и одобрена с от УС. Целта на внесените изменения и допълнения в документа е постигане на по-голяма прозрачност при описание на компетентности, които трябва да се формират при обучението по дадена професия или специалност. За ЕК е подготвена презентация, която включва новите изисквания, които са допълнени в процедурата.

Към 31.12.2013 г. в НАПОО няма внесени предложения за допълване на СППОО, които да са изготвени в съответствие с актуализираната процедура.

Всички постъпили в НАПОО предложения, които са подготвени преди актуализиране на Процедурата, са обсъдени от ЕК по съответното професионално направление. Подкрепените от ЕК предложения са представени за одобряване от УС на НАПОО.

На основание на ЗПОО, приетите от УС предложения, са представени на министъра на образованието и науката за съгласуване и издаване на заповед за актуализиране на СППОО.

През 2013 г. е издадена една **Заповед** за актуализиране и допълване на СППОО. Промените **своевременно** са отразени и оповестени на интернет-страницата на НАПОО.

НАПОО оказва **експертна и методическа помощ** на вносителите, чиито предложения са в процес на подготовка. За предложенията, които не са одобрени от ЕК или от УС, са дадени **конкретни препоръки** на вносителите им за привеждането им в съответствие с изискванията на „Процедурата за актуализиране и поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение“.

Мотивите на ЕК предложенията за допълване на СППОО с нови професии/специалности да не бъдат одобрени, основно са вързани със завишените знания, умения и компетентности, които се отнасят до по-високо ниво на квалификация според Националната квалификационна рамка на Р България.

През 2013 г. са проведени 3 заседания на ЕК по професионални направления за обсъждане на внесените 5 предложения за допълване на СППОО. Одобрено е 1 предложение, **което е** представено в УС на НАПОО и е внесено в МОН за съгласуване.

Проведени са **35 консултации** с авторите на предложенията и с потенциални кандидати, изявили желание за внасяне на нови предложения. За предложенията за допълване на нови професии като „Воден спасител“ и „Младежки работник“, НАПОО предприе мерки и осигури възможност за провеждане на допълнителни консултации с външни експерти и обсъждания в ЕК.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Актуализираната „Процедура за актуализиране и поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение“ е насочена към постигане на по-голяма прозрачност при описание на компетенциите, които трябва да се формират при обучението по дадена професия/ специалност.

2. През 2013 г. се наблюдава намаляване броя на внесените предложения за промени в СППОО – **5 броя**.

3. Предложенията за допълване на СППОО с нови професии/ специалности се отнасят до следните професионални направления - 346 „Секретарски и административни офис дейности“, 861 „Сигурност“, 815 „Фризьорски и козметични услуги“, 525 „Моторни превозни средства, кораби и въздухоплавателни средства“, 762 „Социална работа и консултиране“.

3. Предложенията предимно са насочени към осигуряване на **нови умения** за конкретни работни места в съответните сектори от икономиката, които основно са свързани с услугите.

4. Активното участие на работодателите в ЕК и в УС съдейства за вземане на компетентно решение по предложенията за промени в СППОО.

3.3. МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ НА ДЕЙНОСТТА НА ЛИЦЕНЗИРАНИТЕ ЦПО И ЦИПО

Съгласно **чл. 42, т. 2а на ЗПОО**, НАПОО осъществява последващ контрол на дейността на лицензираните центрове въз основа на разработените, приети от УС и успешно прилагани до момента „Система за мониторинг и последващ контрол на лицензираните ЦПО“ и „Методика и процедура за осъществяване на последващ административен контрол на ЦПО“. **През 2013 г. бе разработена съвършено нова „Процедура и методика за последващ контрол“.** Тъй като издадаваната на центрoвете лицензия е безсрочна, контролът е основен инструмент за осигуряване на качеството на провежданото от тях професионално обучение. Осъществяваният от Агенцията контрол включва проверки на място и мониторинг на дейността на ЦПО и ЦИПО.

Проверките на дейността на ЦПО и ЦИПО от експертите на НАПОО заемат важно място в разглежданата дейност. Основната им цел е гарантиране на изпълнението на изискванията на издадената лицензия. През 2013 г. са осъществени **77 проверки на ЦПО** (43 през 2012 г.), които водят до окончателно отнемане на 60 лицензии (6 през 2012 г.), поради преустановяване на дейността на центрoвете за повече от 12 месеца (чл. 49г на ЗПОО). Съвместно с АЗ във връзка с качеството на обучението, финансирано с ваучери по ОП „Развитие на човешките ресурси“, са проверени **12 ЦПО**. Поради малкия брой и системния контакт с ЦИПО, е извършена само една проверка, която е завършила с отнемане на лицензията.

Резултатите от реализираните проверки на ЦПО могат да се обобщят по следния начин:

- Провежданото професионално обучение в проверените центрове съответства на изискванията на нормативната уредба - Закона за професионалното образование и обучение, Наредба 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване и Наредба 4 от 16 април 2003 г. за документите за системата на народната просвета.
- Документацията се води редовно и се съхранява по установения ред.
- Идентифицирани са пропуски предимно от организационен характер, пропуски свързани с неспазване на изискванията относно квалификацията на обучаващите и пропуски по документиране на процедурите за провеждане на държавните изпити.

НАПОО осъществява **постоянно наблюдение на дейността на ЦПО и ЦИПО** посредством набиране, обработка и анализ на информация във връзка с дейността им през предходната година, съгласно **чл. 22, ал. 8 на ЗПОО**. Набирането на данни за дейността на центрoвете е от изключителна важност за идентифициране липсата на дейност за повече от

12 месеца, което съгласно чл. 49г на ЗПОО е причина за окончателно отнемане на лицензия. В рамките на тази дейност успешно се прилага съвместната методика на НАПОО и НСИ и общата форма за годишна отчетна информация на центровете. Това позволява да се осигури съответствие между информационните масиви на НАПОО и официалната национална статистика.

През 2013 г. е събрана, обработена от ИС на НАПОО и анализирана информацията за дейността през 2012 г. на 810 от лицензираните ЦПО (779 през 2011 г.) и 6 ЦИПО. Годишната информация за дейността на центровете през 2012 г. се събира само през ИС. Поради неподадена Годишна информация в срок, бяха временно отнети 52 лицензии.

С решение на УС на НАПОО през месец септември, бе приета новата „Процедура и методика за последващ контрол“. Документацията, включена в новата процедура бе предварително представена на интернет страницата на НАПОО с апел към всички заинтересовани да представят становища и предложения за усъвършенстването ѝ. Постъпилите предложения чрез повече от 40 писма бяха обсъдени и голяма част от тях приети от екипа на Агенцията. До края на 2013 г. процедурата е тествана в 12 центъра за професионално обучение.

Последващият контрол е насочен както към гарантиране поддържането на критериите, оценени в процесана лицензиране и изпълнението на изискванията и условията на лицензията, така и към идентифициране на силни страни в работата на центъра с цел популяризирането им като добри практики, идентифициране на проблеми, пропуски и слабости, нуждаещи се от подобрене, осигуряване на публичност по отношение работата на центъра във връзка с качеството на професионалното обучение.

Въпреки многократното напомняне чрез сайта на НАПОО, изпращането на писма до ръководителите на ЦПО, забележките правени в докладите от осъществените проверки по време на последващия контрол, продължава да се забелязва липсваща информация относно данните, които всеки ЦПО трябва да поддържа и актуализира текущо в ИС на НАПОО.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Системата за последващ контрол на лицензираните ЦПО и ЦИПО е важен инструмент за осигуряване на качеството на предоставяните от тях услуги и превенция на възможни нарушения на нормативната база и условията на издадената лицензия.

2. Новата „Процедура за последващ контрол на лицензираните ЦПО“ е приета много добре от центровете за професионално обучение и ще спомогне за постигане целите на НАПОО във връзка с осигуряване на качеството на представяните услуги от лицензираните институции..

3. Количествените показатели за 2013 г. показват, че със собствено финансиране и с наличния експертен ресурс, НАПОО успява да осъществява и проверки на място, като в повечето случаи ги комбинира с проверки в рамките на процедури за лицензиране. С цел Разширяването на контролната дейност на Агенцията върху по-голям брой центрове

годишно е необходимо в бюджета на НАПОО за 2014 г. да бъдат планирани допълнителни финансови средства.

4. Използваната от НАПОО методика за събиране на годишна информация за дейността на центровете е работеща и достатъчно надеждна, от гледна точка проследяване на дейността на центровете и набирането на информация във връзка с: предоставяне на квалификационни услуги за лица над 16-годишна възраст в страната; търсенето на професии и специалности на пазара на труда; начина на организиране и финансиране на професионалното обучение; търсенето на услуги по професионално ориентиране и др.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 4: ПРОУЧВАНЕ НА ЕВРОПЕЙСКИ ОПИТ И ДОБРИ ПРАКТИКИ В ОБЛАСТТА НА ПОО И АДАПТИРАНЕ, С ЦЕЛ ТРАНСФЕР НА НАЦИОНАЛНО НИВО /ЕКР/ НКР, ЕСVET, EQAVET, ВАЛИДИРАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНИ ЗНАНИЯ, УМЕНИЯ И КОМПЕТЕНТНОСТИ, ПРИДОБИТИ ЧРЕЗ НЕФОРМАЛНО ОБУЧЕНИЕ И САМОСТОЯТЕЛНО УЧЕНЕ/

За постигане на Оперативна цел 4 в Плана на НАПОО са включени поредица от дейности, свързани със: участието на НАПОО в европейски мрежи; в работни срещи и семинари, организирани от европейски институции и организации; в изпълнение на Плана на Европейската мрежа за обмен на информация, опит и експертиза в областта на ПОО – проект ReferNet България; инициативи по прилагане на НКР и Секторни квалификационни рамки; подготовка за въвеждане на Система за трансфер на кредити в ПОО (ЕСVET); участие в международни проекти и в проекти, финансирани по Оперативните програми.

През 2013 г. експерти от НАПОО участват като представители на България в работата на **следните мрежи**: Европейската мрежа за осигуряване на качеството в ПОО, Европейската мрежа за създаване и развитие на европейска система за трансфер на кредити в ПОО и Европейската мрежа за развитие на политиката в областта на ориентирането през целия живот. Целта на мрежите е обмен на информация и опит, идентифициране и трансфер на успешни политики и практики. От тази година служител от НАПОО участва, като представител на България, в Консултативната група към Европейската комисия по въпросите на Европейската квалификационна рамка и на валидирането на резултати от неформално и самостоятелно учене.

През 2013 г. НАПОО работи като **национален координатор** за България в Европейската мрежа за обмен на информация, опит и експертиза в областта на ПОО (**ReferNet 2012-2015**). Целта на мрежата е да подпомага дейностите на СЕДЕФОП (Европейски център за развитие на професионалното образование и обучение), свързани с мониторинга, оценката, провеждането на проучвания и подготовката на доклади относно напредъка на държавите-членки на ЕС в изпълнението на общите приоритети в областта на ПОО. През 2013 г. са изпълнени всички, предвидени в Работната програма задачи – изготвени са 2 доклада за развитие на националните политики в областта на ПОО и за националната система на ПОО, статия за преждевременно отпадналите от системата за образование и обучение, кратко описание на системата за образование и обучение в България, систематизирана и предоставено на СЕДЕФОП информация относно

изпълнението на 3-те препоръки към България, дефинирани в края на 2012 г. в рамките на европейския семестър, свързани с образованието и обучението, изготвени и публикувани в електронната платформа на ReferNet 3 национални новини (за промените в ЗНЗ, касаещи мерките за намаляване на младежката безработица, за разработената „Пътна карта за обучения в строителството подпомага мерките за енергийна ефективност в сградите“, подготвени и публикувани на българския ReferNet сайт новини и материали. Съгласно годишната програма са проведени и две Национални конференции с участието на широк кръг представители на заинтересованите страни.

През годината НАПОО участва със свои представители в следните **работни семинари и срещи**, организирани от европейски институции и организации:

- Двадесет и първата и двадесет и втората среща на Консултативната група към Европейската комисия по въпросите на **Европейската квалификационна рамка и валидирането** на резултати от неформално и самостоятелно учене;
- Втората работна среща на Европейската мрежа за развитие на политиката в областта на **ориентирането през целия живот**;
- Единадесето пленарно годишно заседание на **ReferNet**;
- Работна среща в град **Призрен, Косово** за професионалното образование и обучение на Балканите.).

За ефективното прилагане на НКР през 2013 г. НАПОО стартира редица инициативи, насочени към разясняване на нейните функции, роля и значение за ситемата на ПОО, за институциите, предоставящи професионално образование и обучение и за гражданите. Така например при разработване на ДООИ, НАПОО следи включените в структурен елемент 4 „Резултати от ученето“ знания, умения и компетентности да са в синхрон с изискуемите знания (теоретични и/или фактологически), умения (познавателни и практически) и компетентности (лични и професионални) съгласно НКР. За популяризиране на ползите от НКР, бе изнесена презентация пред участниците в Първата национална конференция по ReferNet, проведена през м. юли 2013 г. Администрацията на НАПОО проведе работна среща с представител на МОН за обсъждане на актуални въпроси по развитието на НКР и споделяне на опит, който може да бъде пренесен и адаптиран при разработването на модел на „Секторна квалификационна рамка“ – дейност, която е с приоритетно значение за НАПОО.

За повишаване на прозрачността и съпоставимостта на професионалните квалификации и на мобилността, една от дейностите, включена в Плана на НАПОО за 2013 г. е разработване на **Секторни квалификационни рамки (СКР)**. В изпълнение на тази дейност НАПОО изготви концепция на **“Модел на секторна квалификационна рамка”**. Докумантът е придружен и с кратко описание на технологията за разработване на секторни квалификационни рамки.

За популяризиране на модела е изготвена презентация, включваща информация за същността, целите и значението на СКР. Моделът е презентирани в ЕК по професионални направления „Хотелиерство, ресторантьорство и кетъринг, пътувания, туризъм и свободно

време” и „Информационни и комуникационни технологии, електроника и автоматизация. Тези два сектора са определени от НАПОО като пилотни, в които през 2014 г. ще започнат конкретни дейности по разработване на СКР. Концепцията и моделът на СКР е представена и на заседание на УС на НАПОО, който приветства инициативата и я оцени като полезна и навременна. Идеята за СКР е обсъждана и с БСК, като двете институции виждат в разработването ѝ солидна база за продължаване на съвместното сътрудничество по въпросите на ПОО.

През 2013 г. НАПОО продължи **активно** да развива дейностите по подготовка за въвеждане на **Система за трансфер на кредити в ПОО (ЕСVET)**. Целта на Европейската система за кредити в ПОО е да се улесни трансфера, признаването и натрупването на оценени **„резултати от ученето”** на лица, които желаят да придобият професионална квалификация. Основната част от дейностите по въвеждането на ЕСVET са свързани с разработването на ДООИ за придобиване на квалификация по професии. Важна стъпка, която бе направена през настоящата година по отношение на ДООИ е извеждането на т.н. **„национален подход“** на модел за разработване на **„единици резултати от учене“** в ДООИ за придобиване на квалификация по професии. Ценен принос за изработване на националния подход има сътрудничеството между НАПОО и МОН. Участието на експерти от НАПОО в проекта **„Европейска интеграция на Югоизточна Европа II. Европейска интеграция на икономики и пазари на труда чрез техническо ПОО”**, който е реализиран от МОН, координиран от немската организация Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) с финансовата подкрепа на Федералното министерство на икономическото сътрудничество и развитие на Германия. В рамките на дейностите по проекта са разработени примерни модели на ДООИ, описани под формата на **„единици резултати от ученето”** по следните 5 професии от СППОО: „Техник на енергийни съоръжения и инсталации“, „Хлебар-сладкар“, „Системен програмист” и „Готвач“, „Електротехник“. След дефиниране и описание на **„единиците резултати от ученето”** за тези професии, през 2013 г. бяха проведени обучения, свързани с оценяването на компетентностите, включени в съответните **„единици резултати от ученето”**.

На заседанието на УС, проведено през м. ноември, бе представен **„Моделът за разработване на ДООИ“**. Следващата стъпка, която НАПОО ще реализира по тази дейност е изготвяне на **актуализирана методология**, която да се прилага в процеса на разработване на ДООИ. Тази дейност бе заложена в Плана за 2013 г., но поради липса на финансиране не е реализирана.

Друг важен аспект от дейността на НАПОО, свързана с въвеждането на **„Европейската система за кредити в ПОО”**, е изпълнението от Агенцията на функциите ѝ на **Национална координационна точка (НКТ)** по въпросите на въвеждането на Европейска система за кредити в ПОО.

Като **НКТ** Агенцията има следните основни задачи:

- Сътрудничество с другите компетентни национални институции по провеждане на инициативи по разпространение и подкрепа на ЕСVET на национално, секторно и местно ниво;

- Създаване на платформа за обмен на актуална информация и на опит между заинтересованите страни;
- Идентифициране и създаване мрежа от ползватели на ECVET на секторно, национално и европейско ниво;
- Координиране и съгласуване на процеса на сътрудничество при прилагането на ECVET;
- Осигуряване на единни насоки за тестването и прилагането на ECVET – процедури и механизми за описание на квалификациите, въз основа на „резултати от ученето“, групиране на резултатите от ученето в „единици резултати от ученето“, признаване, натрупване и трансфер на резултати от ученето и др.;
- Установяване на контакти и периодично обмяне на информация с други Национални точки за координация, свързани с въпросите по въвеждането на Европейските инструменти и принципи в ПОО – EQF, EQAVET, НКР, и др.

Работата на НКТ за въвеждането на ECVET се подпомага от сформирания през 2010 г. **Националната експертна група**, в която участват представители на други държавни институции, академичната общност, социалните партньори, представители на професионални гимназии, професионалните колежи, ЦПО и др. Националната експертна група периодично обсъжда въпроси от ключово значение, като част от важните въпроси се дискутират и на заседания, организирани от НАПОО. През 2013 г. са проведени 2 присъствени заседания, на които са набелязани конкретни мерки за популяризиране и координиране на дейностите по ECVET на национално ниво.

НАПОО разшири сътрудничеството си през 2013 г. чрез организиране на съвместни дейности и инициативи с Центъра за развитие на човешките ресурси (ЦРЧР) в рамките на проект „Национална група от съветници по Европейската система за трансфер на кредити в Професионалното образование и обучение (ECVET) 2012-2013“. Бяха реализирани **тематични** семинари, за представяне на **националната политика** по въвеждането и прилагането на ECVET в България; запознаване на заинтересованите страни с актуалните инициативи и проекти на национално ниво; представяне на връзката между „Системата за кредити в ПОО“ (ECVET) и валидирането на знания, умения и компетентности, придобити чрез неформалното и самостоятелно учене.

Дейността на НАПОО като **НКТ** се популяризира и чрез **специализираната рубрика** на интернет-страницата на Агенцията. В нея се публикуват оперативни документи и разработки по проекти, свързани с тестване на Системата за кредити в ПОО.

Участието на НАПОО в поредица от **международни проекти** е доказателство, че европейското сътрудничество в областта на ПОО е от ключово значение за напредъка на всички равнища - европейско, национално и секторно. Опитът от дейността по проектите е полезен за всяка от заинтересуваните страни, както и за постигане на консенсус и намиране на общ подход при решаване на конкретни проблеми в ПОО.

Възможно е да се прегледат и разширят начините за предоставяне на актуална информация от представителите на агенцията в национални и международни работни групи (особено доколкото са свързани с нови политики или инструменти в сферата на

ПОО) - както по отношение на служителите в Агенцията, така и към заинтересованите страни извън НАПОО.

Дейността на НАПОО по международни проекти и по проекти, финансирани по оперативните програми през 2013 г. е ориентирана в две основни направления:

- Участие в стартирали през предходните години проекти по различни програми на ЕС;
- Подготовка и участие в изготвянето на проектни предложения по обявени покани за предложения през 2013 г.

Целите и на двете направления са насочени към подпомагане процеса на модернизиране на системата на ПОО и създаване на необходимите условия и предпоставки, свързани със:

- внедряване на общи европейски инструменти и принципи като ЕКР/НКР и ЕСVET, валидиране и признаване на неформално и самостоятелно учене, прилагане на реферантана рамка за осигуряване на качеството в ПОО, Европас и др.;
- усъвършенстване на методологията за използване на „резултатите от ученето” при разработване на ДОИ за придобиване на професионална квалификация;
- допълване на СППОО с нови професионални квалификации и създаване на възможности за провеждане на професионално обучение по тези нови професии;
- популяризиране на ПОО на национално и международно ниво
- подобряване на уменията на преподавателите от системата на ПОО;
- повишаване на компетентностите на заетите лица в определени професионални сектори;

През 2013 г. задачите на НАПОО в рамките на всички проекти са изпълнявани в предвидените срокове и в съответствие с изискванията за качество на работните материали и крайните продукти.

Постигнатите резултати по отделните проекти са, както следва:

През 2013 година, **по проект „ReferNet” - България са постигнати следните резултати:**

- Събрани, обработени, анотирани и качени чрез „VET Bibliographic Input Tool” **четири** библиографски справки;
- Събрани, обработени, преведени и публикувани три новини в раздела „National News on VET”;
- Публикувани **два** доклада в раздела „VET in Europe – country report”;
- В българския ReferNet сайт качени **11** новини, касаещи сферата на професионалното обучение в България. За английската версия на сайта преведени и публикувани 3 от тях.
- В раздел „Събития“ - обявени са **4**.
- Организиран и проведен **две** конференции, на които са представени Националния доклад за развитието в политиките във връзка с краткосрочните цели на комуникето от Брюж и Националния доклад за професионалното образование и обучение.

Проект „Храни и напитки – европейски учебен план за качествено обучение в областта на производството на храни и напитки” (FoodDrinks), Леонардо да Винчи, Дейност „Партньорства”, 2011 – 2013 г.

Резултати: Проектът приключи успешно с провеждане на два семинара – европейски и международен с участието на широк кръг специалисти от сектора „Производство на храни и напитки“. Разработени са 2 модула за две нови компетенции по професията „Техник-технолог по качество на храни и напитки“, с, които ще бъде обогатено ДОО за придобиване на квалификация по посочената професия, а в последствие и учебните програми.

Проектът е финализиран успешно. Проектът е номиниран от българската НА „Леонардо да Винчи“ за наградата „Star project“.

Проект „Разширяване приложението на инструмент за оценка на качеството на професионалното образование и обучение” (BEQUAL); Леонардо да Винчи, Дейност „Трансфер на иновации”, 2011 – 2013 г.

Резултати:

Проектът приключи успешно с международна конференция, на която бяха представени продуктите, разработени в рамките на проекта – електронен инструмент за бенчмаркинг, Ръководство за потребителя на онлайн портала BEQUAL, платформа за представяне на добри практики, свързани с качеството на ПОО. ».

Проект по Програма на ЕС „Интелигентна енергия в Европа”, «Пътна карта по прилагане на интелигентни енергийноефективни решения в сградите за България до 2020 г.», 2011-2013 г.

Резултати: Проектът приключи успешно. Подготвен е основният документ по проекта — „Пътна карта за обучение и квалификация по прилагане на интелигентни енергийноефективни решения в сградите за България до 2020“. Пътната карта включва и конкретни дейности и мерки, разположени в периода 2014-2020 г., които са насочени към подобряване на уменията на заетите в сферата на прилагането на енергийно ефективни решения в сградите.

Проведени са дейности по разпространение на „Пътната карта за обучение и квалификация по прилагане на интелигентни енергийноефективни решения в сградите за България до 2020 г.“ с цел привличане на заинтересованите страни за участие в изпълнението на дейностите и мерките, включени в Плана за действие до 2020 г.

Проект „Въвеждане на подхода „единици резултати от ученето” в подготовката на оператори и техници по поддръжката в преработващата промишленост” (PILE UP); Леонардо да Винчи, Дейност „Трансфер на иновации”, 2011 – 2013 г.

Резултати:

- Сравнени стандартите за професионално обучение между страните – партньори по проекта за професии „Химик – оператор“ и „Техник по поддръжка и експлоатация в преработващата промишленост“;
- Разработени компетентностни профили за професиите „Химик – оператор“ и „Техник по поддръжка и експлоатация в преработващата промишленост“ на база „единици резултати от ученето“;
- Разработени постер и дипляна на проекта;
- Разработена Интернет страница на проекта WWW.PILE-UP.EU
- Проведено теоретично тестване на разработените единици резултати от ученето за професията „Химик-оператор“ и „Техник по поддръжка и експлоатация в преработващата промишленост“ по предварително разработен въпросник;
- Проведена Конференция с участието на социалните партньори през месец март, 2013 г. в Брюксел;
- Проведена заключителна конференция по проекта през месец декември, 2013 г. в Брюксел, на която бяха представени продуктите, разработени в рамките на проекта;
- Изготвена статия във връзка с резултатите от проекта и публикувана на страницата на НАПОО.

Проект „Валидиране на резултати от самостоятелно учене и трансфер на кредити в уеб дизайна и компютърната анимация” (Create), Леонардо да Винчи, Дейност „Трансфер на иновации”, 2011 – 2013 г.

Резултати:

Проектът приключи успешно с международна конференция, на която бяха представени продуктите, разработени в рамките на проекта – онлайн електронни инструменти за оценка и наръчник в подкрепа на валидирането на самостоятелно придобити знания, умения и компетентности в областта на уеб дизайна и компютърната анимация.

Проект „Компютърните игри като средство за обучение“ (SCOGATT), Леонардо да Винчи, Дейност „Трансфер на иновации”, 2011-2013 г.

Резултати: След проведеното проучване сред учители в професионални гимназии и ЦПО е установен висок интерес към този сравнително нов и малко известен в България обучителен метод, като освен липсата на подходящи игри на български език, като аргумент за липсата на кураж сред учителите за използването му в процеса на обучение се очертава и липсата на необходимите умения. Разработеният в рамките на проекта Наръчник и учебна програма за обучение на учители могат да бъдат използвани както за самостоятелна подготовка на всеки един обучаващ, така и за разработване на обучение, насочено към удовлетворяване на потребностите на учители от определени целеви групи (по браншове, класове и др.). Базата с игри, които са колекционирани в изпълнение на проекта (<http://www.scogatt.eu>) включва повече от 90 игри, подходящи за обучение по различни предмети (преобладаващи игрите са на английски език). Компютърната игра

„EnerCities”, разработена в рамките на предишен проект от част от партньорите е преведена на български и може да бъде използвана в обученията по предмети, в които са включени теми насочени към енергийната ефективност.

През 2013 г. е **разработен и одобрен за финансиране проект** „Надграждане на информационната система (ИС) на НАПОО и осигуряване на оперативна съвместимост с цел ускоряване и оптимизиране на процесите по обслужване на гражданите и бизнеса“ по приоритетна ос III „Качествено административно обслужване и развитие на електронното управление“, подприоритет 3.2. „Стандартна информационно-комуникационна среда и оперативна съвместимост“, бюджетна линия BG051PO002/13/3.2-04.

През настоящата година НАПОО съвместно с българските партньори, участвали в проект „Пътна карта за обучение и квалификация по прилагане на интелигентни енергийноэффективни решения в сградите за България до 2020 г.“ подготви **ново проектно предложение** по програма „Интелигентна енергия за Европа“, което е в процедура на оценяване. Резултатите от селекцията на проектите се очакват в края на м. февруари 2014 г. Новият проект е насочен към разработване на програми за обученията по част от професията на заети лица, които работят в сферата на строителството и енергетиката.

Опитът на НАПОО в международното сътрудничество се обогати и чрез участието на НАПОО в работна среща на партньорите по проект на ЦПО «Сгура ООД», гр. Пловдив (T-EST) ” Трансфер на методи и средства за подкрепа на заетост на хора с увреждания”.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Европейското сътрудничество е от ключово значение за НАПОО като национална институция за координация на дейностите в ПОО.

2. Възможността експертите от НАПОО да представят страната в европейски мрежи, международни форуми и проекти увеличава отговорността на НАПОО в развитието на националната система на ПОО и налага разширяване на функциите на Агенциите що се отнася до популяризирането и прилагането на политиките на ЕС в сферата на ПОО в България.

3. През 2013 г. НАПОО продължава активно да контактува с чуждестранни партньори за инициране и включване в нови проектни дейности, финансирани по програми на ЕС.

4. Със сключения «Меморандум за сътрудничество» с Акционерното дружество „Републикански научно-методически център за развитие на техническото и професионално образование и за придобиване на квалификация“, НАПОО разширява периметъра на международното си сътрудничество с държави извън рамките на ЕС.

5. Проектите са насочени към разработване на значими в национален и европейски контекст проблеми в областта на ПОО, което надгражда и развива постиженията от предходните години в това направление.

6. С работата си по проекти и изпълнението на възложените на експертите на НАПОО задачи в срок и в съответствие с изискванията, НАПОО е търсен и желан партньор от много институции извън България.

7. Обхватът на тематиката и постигнатите резултати са показател за системно развитие на експертния капацитет и нарастване на авторитета на Агенцията не само на национално, но и на международно равнище.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 5: ПОВИШАВАНЕ НА ПРОЗРАЧНОСТТА И ПУБЛИЧНОСТТА НА УСЛУГИТЕ ПО ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ НА ВЪЗРАСТНИ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОРИЕНТИРАНЕ

За реализирането на Оперативна цел 5 в Плана на НАПО са включени следните дейности:

5.1. УСЪВЪРШЕНСТВАНЕ НА РАБОТАТА С ИС НА НАПОО

Разработената ИС в рамките на проект по ОПАК дава възможност да се поддържа актуална информация относно:

- Регистър на лицензираните ЦПО и ЦИПО Регистърът има публичен достъп и дава възможност да се проследява активността на лицензираните центрове;
- Данни за подадени документи от кандидати за лицензиране или за изменение на издадената лицензия. Списъкът с кандидати е с публичен достъп и дава възможност на кандидатите да проследяват статуса на подадените документи;
- Списъци и данни за обучените (обучаваните) лица по курсове и целеви групи, въведени от центрoвете в ИС, с идентификационни данни, място и курс, в който е проведено обучението;
- Списъци с преподавателите по теория и практика, вписани от центрoвете в ИС - CV, основна и допълнителна квалификация, участие в курсове за обучение;
- Описание на материалната база на ЦПО по професии и специалности, с данни за населено място, основни и специфични параметри и др.

При наличието на актуална информация в системата е възможно да се предоставят справки за: предлагани, предстоящи, текущи и приключили курсове на обучение; курсове по професии и специалности; включени в обучение и успешно завършили курсисти; преподаватели – по професии и специалности, по центрове, по области и населени места; конкретни данни за ЦПО и ЦИПО и др. Справките улесняват работата на експертите от НАПОО във връзка с мониторинга и контрола на центрoвете. Богатата информация за лицензираните ЦПО и ЦИПО, поддържана в системата, осигурява прозрачност на дейността на Агенцията и на центрoвете, дава възможност на институциите, бизнеса и гражданите да се информират относно предоставяните от тях услуги. Последните могат да получат директно информация за предстоящите курсове и да се включат в този/тези, които отговарят на изискванията и желанията им.

ИС на НАПОО позволява по електронен път подаване на заявления за издаване или изменение на издадена лицензия и на годишната информация за дейността на центровете, съгласно чл. 22, ал. 8 от ЗПОО.

В резултат на настойчивата и последователна работа на експертите от Агенцията, през 2013 г.:

- са проведени 46 индивидуални обучения на представители на ЦПО за работа с ИС;
- 93,5 % от всички фигуриращи в регистъра центрове са с активен статус в системата.

По данни от ИС, за отчетния период 843 ЦПО са въвеждали курсове за професионално обучение, 930 центъра са въвеждали преподаватели, 890 са въвели данни за МТБ. Общият брой на преподавателите, въведени в ИС е 16937 (някои от които са регистрирани от повече от един ЦПО), а общият брой на въведените бази е 6523. Тази информация дава възможност да се анализира задълбочено състоянието на мрежата от ЦПО и да се правят изводи и препоръки за усъвършенстването ѝ.

Интерес представляват някои параметри на ИС на НАПОО към 31.12.2013 г.

В системата работят **1472** оператори на данни (потребители с право да въвеждат и/или променят данни в системата), от тях:

- **27** администратори от НАПОО (19 от тях служители на НАПОО, плюс външни специалисти);
- **237** експерти;
- **1208** администратори от ЦПО.

Данните за работата в ИС за периода 2010-2013 г. е представена в следната таблица:

Времето за работа със системата от:	От въвеждането ѝ в експлоатация от 01.08.2010 г. до 2013 г.	За 2012 г.	За 2013 г. нарастване
Администратори - НАПОО	2 187 часа, 8 544 сесии	486 часа, 3 006 сесии	1701 часа, 5530 сесии
експерти на НАПОО	67 часа, 396 сесии;	52 часа, 319 сесии	15 часа, 77 сесии
ЦПО-администратори	34 062 часа, 82 396 сесии	15 073 часа, 37 728 сесии	18989 часа, 44668 сесии
експерти от ЦПО	2255 часа, 8 940 сесии.	539 часа, 3 325 сесии.	1716 часа, 5615 сесии
Общо	36 317 часа, 91 336 сесии	общо 15 613 часа, 41 052 сесии	20704 часа, 50284 сесии

От данните може да се направи извод, че ИС разгръща потенциала си за обслужване на ЦПО, Гражданите, бизнеса и др. заинтересовани страни. Като средната продължителност на сесиите е **35.4** минути, а средния брой сесии на ден е **112,5** (при база 365 дни).

Посочените данни показват, че в ИС се работи успешно. Голямата база от информация и данни в ИС осигурява възможност за задълбочен анализ на системата на професионалното обучение на възрастни, не само от НАПОО, но и от други институции и организации – АЗ, МТСП, МОН, БСК и др. социални партньори, имащи отношение към ПОО. Проведени са разговори с АЗ и НАЦИД за ползване на наличните данни за проведените обучения в ИС на НАПОО.

През 2013 г. информационната система е променена с цел улесняване както на кандидатите, така и на експертите работещи с данни от системата относно: справка за ЦПО, справка за курсове по групи, справка за брой курсисти, възможност за коригиране на грешни текущи курсове, за връщане на неправилно подадена годишна информация и др.

Констатирани са значителни потребности, а и възможности за разширяване на системата. Същите са заложи като цели в наскоро одобрен от ОПАК проект на НАПОО за надграждане на информационната система, в посока : осигуряване на хоризонтална съвместимост с базите данни на АЗ (с цел еднократно въвеждане на информацията изисквана от ЦПО), предоставяне на справките от ИС чрез интернет страницата на НАПОО, предоставяне на информация, необходима на работодателите и на АЗ относно квалификацията на регистрираните в системата обучени лица, предоставяне на информация на кандидатите за обучение относно предстоящи курсове, предоставяне на информация за планирани ключови събития (напр. държавни изпити) с цел осъществяване на съвместен последващ контрол от страна на АЗ и НАПОО и др.

5.2. РАЗШИРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА АГЕНЦИЯТА

Поддържането на актуална информация за резултатите от дейността на НАПОО през 2013 г. се осигурява чрез интернет страницата на Агенцията и Информационния бюлетин за 2012 г. В процес на подготовка е Бюлетинът на НАПОО за 2013 г.

Интернет страницата на НАПОО е в CMS формат и е изцяло ориентирана към потребителите. В менюто са включени всички функции, политики, дейности и задачи на Агенцията. И през 2013 г. интернет страницата на НАПОО се актуализира в съответствие с взетите решения на УС или с настъпили промени в нормативните актове. НАПОО поддържа актуални регистри и данни за ЦПО и ЦИПО на интернет страницата си и в ИС.

Поддържането на сайта е резултат от активното участие на служителите от Агенцията и външен доставчик. Дейностите са включени в техните лични индивидуални планове и изпълнението се следи в процеса на атестиране.

Контактът с клиентите се осъществява по всички възможни канали за връзка: личен контакт, денонощна телефонна връзка, факс, електронен адрес (naooo@navet.government.bg) и писма по пощата.

Към официалния сайт на НАПОО е разработена и се поддържа специализирана интернет страница за обслужване работата на УС на НАПОО и на ЕК.

Актуалната информация в ИС на НАПОО за предстоящи, предлагани и текущи курсове за професионално обучение, организирани от ЦПО, подпомага заинтересуваните лица при вземане на решения за включване квалификационен курс. Регистърът на лицензираните центрове се ползва не само от директните потребители, но и от организации и администрации, чиято дейност е свързана с професионалното обучение.

Като на недостатъчно високо ниво се оценява работата с медиите, които могат да абъдат надежден партньор при уведомяване на гражданите относно възможностите и правата им за получаване на качествено професионално обучение и при популяризиране на добри практики от проекти или пък идентифицирани при осъществяването от НАПОО проверки на ЦПО. Много висок интерес от страна на медиите към дейностите на Агенцията беше отбелязан в рамките на проведената пресконференцията по проект BG051PO002/12/2.2-08 „Повишаване на квалификацията на служителите на служителите в Националната агенция за професионално образование и обучение чрез обучение, за по-ефективно и ефикасно изпълнение на задълженията“, финансиран по ОПАК. Пресконференцията беше последвана от поредица публикации в различни национални и регионални медии (електронни, печатни, телевизии- ВТV, НОВА ТВ, Телевизия 7 и др.), вкл. и участие в директно предаване в телевизия Bulgaria on Air.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. През 2013 г. експертите от НАПОО, екипът на „Админсофт“ - разработчик на ИС и екипите на голяма част от ЦПО и ЦИПО поддържат и използват активно данните в ИС.

2. Информацията в ИС е полезна и необходима не само за дейността на НАПОО, но и на други институции и организации, имащи отношение към ПОО, гражданите и бизнеса.

3. Интернет страницата на НАПОО продължава да осигурява прозрачност и достъп до актуална информация и данни в областта на ПОО, като е налице необходимост от обогатяването ѝ с нови рубрики и информация, както и от извеждане на справките от ИС на сайта.

4. В рамките на проекта по ОПАК за разширяване и надграждане на Информационната система „Надграждане на информационната система (ИС) на НАПОО и осигуряване на оперативна съвместимост с цел ускоряване и оптимизиране на процесите по обслужване на гражданите и бизнеса“, който ще стартира през 2014 г. ще се разработи нова интернет страница, ще се разшири и обвърже с данните от АЗ и от информационната система на НАПОО, ще се свържат деловодната система на НАПОО, информационната система и сайта в единна система, ще се разширят функционалностите на ИС свързани с данни на завършилите обучение (вкл. и сканиране на присъдените документи за професионална квалификация, ще се разработи страницата във вид удобен за ползване от лица с увредено зрение и ще се разшири информацията на английски език

6. На официалния сайт на НАПОО е създадена рубрика за онлайн проучване на мнението на ползвателите на сайта по различни въпроси.

7. Представянето на дейностите на НАПОО в медиите не е на достатъчно високо ниво. През 2014 в изпълнение на един от приоритетите на Стратегията за развитие на държавната административна структура 2014-2020 е необходимо да се използват създадените вече контакти и да се предоставя регулярно чрез различни медии подходяща и полезна за гражданите, институциите и бизнеса информация.

ОПЕРАТИВНА ЦЕЛ 6: ПОВИШАВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА АДМИНИСТРАТИВНО-ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ И ВЪТРЕШЕН КОНТРОЛ В НАПОО

6.1. КОНТРОЛ ПО КОМПОНЕНТИТЕ НА ФИНАНСОВОТО УПРАВЛЕНИЕ И КОНТРОЛ

Направеният през 2013 г. финансов одит не констатира значителни пропуски във функционирането на системата за финансово управление и контрол. В съответствие с направените препоръки са актуализирани в съответствие с действащата нормативна база Вътрешните правила за финансово управление и контрол в Националната агенция за професионално образование и обучение, както и други вътрешни правила и процедури, гарантиращи нормалното функциониране на Агенцията

Осъществява се контрол по изпълнение на плана и заповедите на председателя, както и текущи контролни проверки на изпълнението на поставените за изпълнение задачи.

Изменени и допълнени са вътрешните правила за работното време, за работната заплата и за провеждане на процедури по ЗОП в съответствие с промените в законодателството в съответната област.

Осъществяват се планираните мерки за недопускане на корупционни практики в Агенцията.

За успешната работа на служителите от съществено значение е качеството на материалната база. В НАПОО тя е много добра и създава нормални условия за работа на служителите. Информационните ресурси и офис техниката се поддържат и периодично диагностицират от външен изпълнител. През годината са подменени настолни компютри, копирна техника и са осигурени нови мобилни компютри.

6.2. ФИНАНСОВА ДЕЙНОСТ

Дейността на НАПОО и през 2013 г. се финансира със средства от държавния бюджет и от приходи от лицензионните такси.

Държавната субсидия се изразходва изцяло за възнаграждения и социални осигуровки на щатния персонал и за текуща издръжка на административната дейност.

Приходите от лицензиране на ЦПО се изразходват за възнаграждения на членовете на УС, членовете на ЕК, услуги по граждански договори, командировки и др. През 2013 г. НАПОО е получила субсидия от държавния бюджет от 54268 лв.

Усвоените приходи от такси по процедури за лицензиране през годината са в размер на 226000 лв.

През 2013 г. са извършени разходи с бюджетни средства за следното:

- Възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения – 234108 лв.;

- Възнаграждения по извънтрудови правоотношения – 100249 лв., включващи възнаграждения на членовете на УС, възнаграждения на членовете на ЕК и външни експерти по лицензионни процедури, възнаграждения на външни експерти по ДООИ;

- Социални и здравно-осигурителни вноски – 71241 лв.;

- Текуща издръжка – материали, външни услуги, командировки и други разходи – 143209 лв.;

През 2013г. по международни проекти са получени 171143 евро, и са усвоени средства в размер на 156998 евро.

По проекти, финансирани от оперативните програми са аполучени 513442 лв и са усвоени 79792 лв.

НАПОО разработва програмен бюджет с детайлно бюджетиране на текущите и бъдещи дейности, обусловени от изисквания, посочени в документи на Европейския съюз.

НАПОО няма неразплатени вземания и задължения.

6.3. АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ

Административното обслужване в Агенцията е организирано в съответствие с Наредбата за административно обслужване, Наредбата за вътрешния оборот на електронни документи и документи на хартиен носител, нормативните документи по Закона за електронното управление и се осигурява от отдел „Административно, правно и финансово обслужване“. Утвърдени са принципите на добро управление, непрекъснато подобряване на качеството на административното обслужване, прозрачност и откритост на действията на администрацията. Тези принципи характеризират процедурите и технологиите, обезпечавщи административната дейност и административното обслужване в НАПОО.

Комуникацията на служителите на НАПОО с потребителите на предлаганите услуги е описана в „Харта на клиентите“ и е коректна, толерантна, равнопоставена. Хартата е публикувана на интернет страницата на Агенцията.

Служителите спазват етичните правила и поведение при обслужване на клиентите. Няма оплаквания и жалби по повод на некомпетентно и лошо администриране. Осигурява се максимална прозрачност и осведоменост на достъпен за всички клиенти език и чрез всички възможни канали на комуникация - поща, ел. поща, интернет сайт, денонощен телефон, факс, ИС. Прилагат се утвърдените вътрешни стандарти за административно обслужване, които са работещи и изпълними.

Няма постъпили сигнали за корупционни действия.

НАПОО изпълни поставените цели за 2013 г. На потребителите се дава възможност да подават заявление и получават по ел. път 5 от общо 8-те административни

услуги, предоставяни от НАПОО. Друга възможност, която системата позволява, е клиентите в реално време да проследяват статуса на подадените документи. До края на 2013 г. всички центрове, кандидати за лицензиране или за изменение на лицензията са въвели в пълен обем необходимите за лицензирането данни в ИС на НАПОО. Подаването на информация за дейността на всяко ЦПО по чл. 22, ал. 8 от ЗПОО се осъществява успешно само през ИС на НАПОО.

Създадена е възможност за проуване на мнението на клиенти чрез запитване през интернет страницата на НАПОО. На въпроса относно комплексната оценка на нивото на административно обслужване в НАПОО резултатите са следните: **78%** от потребителите са дали отлична оценка, **13%** добра и **9%** незадоволителна. В подкрепа на получената положителна оценка може да се посочи и фактът, че в Агенцията през годината не са постъпили оплаквания по повод на нарушаване на стандартите за обслужване и администриране. Процентът на незадоволителна оценка показва необходимостта от подобряване на работата на администрацията и ориентиране на дейността ѝ в по-голяма степен към външни клиенти или потребители.

С цел разширяване на информацията предоставяна от НАПОО за различни клиенти – граждани, кандидати за лицензиране, бизнеса, лица в неравностойно положение (с увредено зрение и незрящи) беше разработен и одобрен за финансиране проект към ОП Административен капацитет за надграждане на ИС на НАПОО и на Интернет страницата на НАПОО.,

Въпреки писмата подавани до МОН и ЦКОКО, все още не са извършени действия за изграждане на асансьор в сградата и, обслужването на клиенти в неравностойно положение или с проблеми в двигателния апарат е затруднено (НАПОО се намира на 5-ти етаж на сградата).

В изпълнение на Закона за администрацията и Наредбата за условията и реда за водене на Регистър на административните структури и актовете на органите на изпълнителната власт, редовно се поддържат регистърът на административните структури и регистърът за регулаторните режими от определени от председателя служителите. Задълженията са вписани в длъжностните им характеристики.

За периода броят на:

- входящите преписки е **2439** (при 2452 за 2012 г. 2131 за 2011 г.);
- изходящите преписки е **1382** (при 1184 за 2012 г. 1016 за 2011 г.);
- заповеди – **954** (при 983 за 2012 г. 844 за 2011 г.);
- договори – **160** (при 1689 за 2012 г. 1203 за 2011 г.);
- заповеди РД – **190** (при 177 за 2012 г. 217 за 2011 г.).

Общият брой на документите, обработени в деловодството на НАПОО е **6571** (при 6495 за 2012 г.).

Достъпът до обществена информация, съгласно Закона за достъп до обществена информация, е регламентиран в Агенцията чрез вътрешни правила. Със заповед на председателя са определени лицата, които са упълномощени да предоставят обществена информация, както и мястото, където може да се упражнява това право. В интернет сайта

на Агенцията е публикувана информация за граждани, които искат да упражнят правото си на достъп до обществена информация. Отговорни за достъпа до обществена информация са служителите в НАПОО - директор на дирекция и главен експерт в дирекция „Професионална квалификация и лицензиране“. През 2013 г. са постъпили 3 писмени заявления за достъп до обществена информация, съгласно Закона за достъп до обществена информация. Има голям брой запитвания и въпроси на електронния адрес на НАПОО, свързани с дейността на Агенцията.

6.4. ПОВИШАВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИЯ КАПАЦИТЕТ НА НАПОО

Развитието на административния капацитет и през 2013 г. е насочено към повишаване равнището на професионалните знания, умения и квалификация и резултатността при изпълнение на служебните задължения от служителите в администрацията на НАПОО. Провеждането на периодичните оперативки и работни срещи на различни нива, обсъждането на длъжностните задължения и компетенции допринасят за постигането на съгласувани и значими цели, както и за постигането на подобри резултати.

През годината е направен анализ на потребностите от обучение и развитие на персонала. На тази база е разработен План за обучение на служителите от НАПОО през 2013 г.

Финансиран е и се изпълнява успешно разработения през 2012 г. проект по ОП „Административен капацитет“, насочен към обучения на екипа на НАПОО. Към 31.12.2013 г., със средства по проекта, в обучения, организирани от Института по публична администрация са участвали 8 служители в общо 11 курса (повишаване на чуждоезиковите компетентности, стратегическо управление, управление на човешките ресурси и др.).

Главен експерт от Агенцията подготвя дисертация към Софийски университет „Св. Климент Охридски“, катедра „Публична администрация“ на тема: „Българският модел за оценка на изпълнението на държавните служители в периода 2002 – 2012 г.“ 5-ма служители на НАПОО са участвали в обучения, организирани и финансирани от БСК за усъвършенстване на ключови компетенции. 1 служител е взел участие в обучение по проект “Въвеждане на комплексно административно обслужване за предоставяне на качествени услуги на гражданите и бизнеса”, изпълняван от МС и финансиран от ОПАК. 2-ма служители са участвали в обучение, организирано и финансирано от ОПАК за управление и изпълнение на проекти по ОПАК. За трета поредна година Агенцията участва в програмата „Старт на кариерата“. Назначеният служител бързо се адаптира в работната атмосфера и активно се включва в изпълнение на възложените му задачи.

Участието на служителите от Агенцията в изпълнението на проекти дава възможност самостоятелно и по неформален път те да се обучат и да получат специфични компетентности, които са приложими и значими в ежедневната им работа.

През годината се провеждат **системно обучения на външни експерти**, привлечени за работа в Агенцията през 2013 г., както и обучения за актуализиране на

знанията на членовете на **експертните комисии** по различни теми (държавни образователни изисквания, промени в критериите за лицензиране, процедура за последващ контрол на ЦПО и ЦИПО, Процедура за Списъка на професиите и др.). Проведени са обучения на експертните комисии, правят се презентации и дискусии предназначени за управителния съвет на НАПОО.

В края на 2013 г. общият брой на служителите е 18, от които 12 са държавни служители, а по трудови правоотношения са 6. Служителите са разпределени в специализирана администрация (дирекция „Професионална квалификация и лицензиране“) – 10 служители и обща администрация (отдел „Административно, правно и финансово обслужване“) – 5 служители. Общият брой на жените е 13, а на мъжете – 5. Всички служители в специализираната администрация са с магистърска степен.

Оценяването на служителите за 2013 г., като елемент на системата за развитие на професионалните умения и квалификацията на служителите в администрацията, е успешно. То е проведено съгласно Наредбата за условията и реда за оценяване на изпълнението на служителите в държавната администрация. Проведени са трите етапа на оценяване - съгласуване на работните планове, междинни срещи, заключителни срещи. Служителите, подлежащи на атестиране и получили оценка от атестирането са 16. От тях 3 са с оценка „изпълнението отговаря на изискванията“ и 13 са с оценка „изпълнението надвишава изискванията“

Досиетата на всички служители се водят съгласно нормативните изисквания .

През 2013 г., настъпиха промени в ръководството на Агенцията. При направения анализ на дейността, се идентифицираха нови сфери, в които трябва да се концентрират усилията, а именно:

- подготвяне на повече от един служител за извършване на специфични дейности (които не са част от ежедневните дейности на служителите) – напр. организиране и модериране на събития, представяне на НАПОО в работни групи на високо ниво (национално и международно), представяне пред медиите и др.;

- системно включване на всеки един служител в разработване на стратегически документи, свързани с работата на Агенцията;

- разработване на предварителна оценка на въздействието при въвеждане на нови дейности механизми, инструменти. Наличието на предварителна оценка би мотивирало в по-голяма степен служителите да прилагат конкретния инструментариум, и би предотвратило инвестирането на човешки и финансови ресурси в дейности, от които ще има минимален ефект;

- ротация на служителите в агенцията на различни работни места – това би дало възможност за разширяване на компетентностите им с цел по-качествено обслужване на клиентите (граждани, кандидати за лицензиране, ЦПО) и взаимозаменяемост при необходимост;

- провеждане на регулярни обучения (кратки - в рамките на 15-20 мин. по време на ежеседмичните срещи, по-дълги - 1 или повече дни) на целия екип на НАПОО (вкл. и на служителите от отдел „Административно-финансово и правно обслужване“), насочени към

усвояване на знания и умения, необходими за по-добро обслужване на клиентите, за поддържане на имиджа на институцията, на добрите взаимоотношения, недопускане на конфликти, осъществяване на успешна комуникация по хоризонтално и вертикално направление;

- привличане на млади хора и включването им в дейности за тяхното поощряване с цел запазването им в екипа на НАПОО;

- подготвяне на служителите на НАПОО да комуникират и подготвят за медиите информация полезна за различни целеви групи .

Социалната ангажираност на ръководството и през 2013 г. е основно е свързана с осигуряване спазването на изискванията на Закона за здравето и Закона за здравословни и безопасни условия на труд, прилежащите наредби и условията на работа. Провеждат се първоначалните и периодичните инструктажи, спазва се забраната за тютюнопушенето. Направен е анализ на заболяемостта на служителите. Проведени са профилактични преглед на всички служители. Изпълнени са препоръките на Наредбата за минималните изисквания за осигуряване на здравословни и безопасни условия на труд при работа с видеодисплеи за осигуряване на средства за на зрението на служителите по препоръка на специалиста по очни болести.

ОБОБЩЕНИЕ:

1. Администрацията на НАПОО е способна да управлява и контролира финансовите средства от държавния бюджет и от фондовете на ЕС и да предоставя качествени услуги.

2. Финансовите средства през 2013 г. са изразходвани законосъобразно, при строг режим на икономии.

3. Въведеното програмно бюджетиране и през 2013 г. води до оптимизиране на цялостната финансова дейност на НАПОО.

4. Материалната база на НАПОО през 2013 г. се развива, условията на труд се подобряват.

5. През 2013 г. продължават активните действия за осигуряване на прозрачност в дейността на НАПОО и на лицензираните центрове.

6. Повишаването на квалификацията със средства както по ОПАК и по ОПРЧР допринася съществено за подобряване на качеството на работа и комуникацията както с клиенти, атака и с институции, а и между служителите в Агенцията. Необходимо е да се създадат предпоставки за включване на всички служители в НАПОО в подходящи курсове , вкл. и чрез максимално ефективно използване на предвидените по проект „Повишаване на квалификацията на служителите в Националната агенция за професионално образование и обучение чрез обучение, за по-ефективно и ефикасно изпълнение на задълженията“ (ОПАК).

7. Необходимо е усъвършенстване на вътрешната системата за управление на човешките ресурси с цел осигуряване на взаимозаменяемост и мотивиране на служителите за участие в различни сфери дейности.

7. ОСНОВНИ ИЗВОДИ ЗА ДЕЙНОСТТА НА НАПОО ПРЕЗ 2013 Г.

Въз основа на анализа и на постигнатите резултати от изпълнението на Плана за дейността на НАПОО през 2013 г., могат да се направят следните изводи:

- Формулираните в Плана за дейността на НАПОО през 2013 г. цели, мерки и дейности **успешно са реализирани**, в съответствие със заложените индикатори. Всички функции, регламентирани в ЗПОО, се изпълняват. Компетентно и в срок извън Плана са изпълнени задачи, които като тематика и резултати са показател за нарастване на експертния капацитет и авторитет на НАПОО.

- През 2013 г. Агенцията продължава да участва активно в дейностите по разработване и реализиране на националната политика в областта на ПОО като компетентна държавна институция с европейска визия и координиращи функции. За успешното изпълнение на тази задача, тя оползотворява както възможностите и капацитета на администрацията, УС и ЕК, така и резултатите от участието си в проекти, финансирани от ЕС и участието в следните мрежи: Европейската мрежа за осигуряване на качеството в ПОО, Европейската мрежа за създаване и развитие на европейска система за трансфер на кредити в ПОО и Европейската мрежа за обмен на информация, опит и експертиза в областта на ПОО (ReferNet) и на ориентирането.

- Активизирана е комуникационната политика на Агенцията, продължава търсенето на нови пътища, механизми и инициативи за подобряване на взаимодействието с институциите и организациите, имащи отношение към реализирането на националната политика в областта на ПОО, включително с използване на възможностите на ИС на НАПОО. Освен с традиционните партньори в лицето на държавните институции (МОН, МТСП, АЗ) и национално представителните организации на работодателите и на работниците и служителите, през 2013 г. е засилено сътрудничеството с лицензираните центрове, браншовите организации, регионалните инспекторати по образование, и академичната общност.

- През 2013 г. НАПОО продължи успешно да разработва ДОИ за придобиване на квалификация по професии методическите документи, актуализирани през 2007 г. - „Рамкови изисквания за разработване на ДОИ за придобиване на квалификация по професии” и „Методически указания за разработване на ДОИ за придобиване на квалификация по професии”. В посочените документи са регламентирани изискванията за разработване на ДОИ посредством „резултати от ученето”.

- Опитът на НАПОО по разработване на ДОИ, ориентирани към „резултати от ученето”, е сериозна база и предпоставка за внедряване на европейските инструменти в ПОО - ЕКР/НКР, ЕСVET, Европас, валидиране и признаване на неформално и самостоятелно учене и др.

- За постигане на по-голяма прозрачност на придобитите знания, умения и компетентности по отношение на включването на нови професии/специалности в СППОО,

«Процедурата за поддържане и актуализиране на Списъка на професиите за професионално образование и обучение» през 2013 г. е допълнена и прецизирана.

- През 2013 г. се запазва тенденцията, която се наблюдава през последните години, в СППОО да се допълват нови професии/специалности, които са свързани с придобиване на нови умения основни за сектора на услугите.

- През 2013 г. продължава успешното прилагане на процедурите по лицензиране на институции – ЦПО и ЦИПО. В края на 2013 г. броят на действащите лицензирани центрове е **914 - 908 ЦПО и 6 ЦИПО**.

- Интересът на ЦПО през годината, както и през целия предишен период, е насочен предимно към професии, предлагащи по-големи възможности за реализация на пазара на труда, например туризъм, строителство, стопанско управление и администрация, селско стопанство. Преобладават лицензиите, издадени на ЦПО в големите градове. Недостатъчно високият интерес към лицензиране на ЦИПО се запазва и през настоящата година, поради липса на мотивират в кандидатите за лицензиране.

- Работата на НАПОО по лицензиране на ЦПО и ЦИПО се осъществява при пълна прозрачност и достъпност за фирмите и организациите – кандидати за лицензиране. Качеството на дейностите по реализиране на лицензионните процедури е на високо професионално ниво – няма върнати от представените за разглеждане в ЕК документи и материали, провалена или нарушена процедура, неспазени срокове, жалби и сигнали за нарушения от потребителите. Средната продължителност на лицензионната процедура на ЦПО е с 35 % по-кратка от определения в ЗПОО срок от три месеца. Основни фактори за ускоряване на процедурите са: спазване на стандартите за административно обслужване и съответно повишаване на ефективността на работата на администрацията; подобряване качеството на подадените документации в резултат на проведените от експертите консултации на кандидатите за лицензиране; повишаване на професионализма на всички участници в лицензионните процедури на базата на натрупан опит. ИС на НАПОО създава възможности за облекчаване на процедурите по лицензиране и за постигане на още по-голяма прозрачност на процеса.

- Системата за последващ контрол на лицензираните ЦПО и ЦИПО като важен инструмент и съществена част от усилията на НАПОО за осигуряване качеството на предоставяните услуги и превенция на възможни нарушения на нормативната база и условията на издадената лицензия. Със собствено финансиране и с наличния експертен ресурс Агенцията осъществява проверки на място, като в повечето случаи ги комбинира с проверки в рамките на процедури за лицензиране. Използваната от НАПОО методика за събиране на годишната информация за дейността на центрoвете е работеща и достатъчно надеждна, от гледна точка мониторинг и набирането на данни, свързани с дейността им.

- Приетата от УС нова «Процедура за последващ контрол на лицензираните ЦПО» осигурява поддържане на качеството на обучение в ЦПО в съответствие с критериите за лицензиране и с изискванията и условията на лицензията.

- При ограничените си финансови ресурси и като отчита съществената роля на научните изследвания и анализи за развитието на системата на ПОО, НАПОО търси възможности за развиване такива дейности чрез инициране и участие в проекти по програми, финансирани със средства на ЕС и със средства по Оперативните програми. Подготвен е «Анализ на актуалното състояние на управленския и педагогически капацитет на екипите в центровете за професионално обучение (ЦПО) и идентифициране на потребностите от развитие на квалификацията на различните категории персонал, с цел подобряване на качеството на предоставяното обучение, от гледна точка на изискванията на пазара на труда и съвременните тенденции в областта на професионалното обучение на възрастни» в рамките на проект: „Подобряване качеството на услугите по професионално обучение на възрастни, предоставяни от центровете за професионално обучение ” - Приоритетна ос 3. „Подобряване качеството на образованието и обучението в съответствие с потребностите на пазара на труда за изграждане на икономика, основана на знанието“, Подприоритет 3.1. „Подобряване качеството на услугите в образованието и обучението“ .

- Агенцията изпълнява в срок и в съответствие с изискванията за качество задачите си в рамките на всички проекти, в които участва. Обхватът на тематиката и постигнатите резултати са показател за системно развитие на експертния капацитет и нарастване на авторитета на Агенцията.

- Административното управление се извършва в съответствие с действащото законодателство, законовите и подзаконовите актове, както и съответстващите на тях вътрешни документи. Вътрешно-нормативната база е предпоставка за предвидимост в развитието и за прозрачност в дейността на Агенцията. Системата за финансово управление и контрол е инструмент за икономично, ефективно, ефикасно управление и разпределение на финансите в Агенцията.

- Политиката по управление на човешките ресурси и участие в международни проекти по програми на ЕС позволява в рамките на държавно определения бюджет да се извършва обучение и да се повишава личната и професионална компетентност на служителите.

8. ПРИОРИТЕТИ В ДЕЙНОСТТА НА НАПОО ПРЕЗ 2014 Г.

Въз основа на резултатите, обобщенията и изводите, направени в доклада за дейността на НАПОО през 2013 г., актуалните национални и общоевропейски стратегически и оперативни документи в областта на икономическото и социалното развитие, развитието на човешките ресурси, образованието и обучението, могат да се дефинират **следните основни приоритетни направления**, по които НАПОО ще продължи да работи през 2014 г.:

- Развитие и разширяване на сътрудничеството с държавните институции, организациите на работодателите и на работниците и служителите, браншовите и професионални организации и академичната общност за усъвършенстване на националната система за ПОО в контекста на политиката за УЦЖ.

- Развитие на секторното сътрудничество и взаимодействие, насочено към дефиниране на секторните приоритети в ПОО.

- Осигуряване на достъп до услуги по ПО чрез лицензиране на центрове за професионално обучение и центрове за информация и професионално ориентиране

- Осигуряване на качеството в системата на професионалното обучение.

- Развитие на системата за контрол на ЦПО чрез включване на модул за самооценка на ЦПО и ЦИПО

- Повишаване привлекателността и атрактивността на-ПОО.

- Участие в дейности, които да допринесат за развитие на европейското пространство за образование и обучение с прозрачни квалификационни системи, позволяващи трансфер и натрупване на резултати от ученето, признаване на квалификации и компетентности и увеличаване на транснационалната мобилност;

- Усъвършенстване на подхода, за ориентация към «резултатите от ученето» при разработване на ДООИ за придобиване на квалификация по професии;

- Проучване и адаптиране на европейски опит и добри практики в областта на ПОО, с цел трансфер на национално ниво (НКР/ ЕКР, Секторни квалификационни рамки, система за осигуряване и управление на качеството, система за натрупване и трансфер на кредити, Система за валидиране на професионални знания, умения и компетентности, придобити чрез неформално обучение и самостоятелно учене, система за кариерно ориентиране през целия живот).

- Разработване на подход за популяризиране на нови политики, доказди и инструменти на ниво ЕС сред заинтересованите страни

- Разширяване на международното сътрудничество с институции и организации, извън установените досегашни контакти на НАПОО.

- Осигуряване на актуална информация, свързана с -ПО-, за гражданите и бизнеса чрез използване на информационните ресурси на НАПОО;

- Повишаване на прозрачността и публичността на дейността на НАПОО, поддържане на партньорства с медиите и публикуване на актуална информация за гражданите и бизнеса

Подобряване на системата за постоянно развитие и усъвършенстване на професионалната компетентност и квалификация на служителите в администрацията, както и за задържане на новопостъпилите служители в агенцията.

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ:

НАПОО – Национална агенция за професионално образование и обучение

ПОО – професионално образование и обучение

ЦПО – център за професионално обучение

ЦИПО - център за информация и професионално ориентиране

УЦЖ – учене през целия живот

ИС – информационна система

ДБ – държавен бюджет

ДОИ – държавни образователни изисквания

СППОО – Списък на професиите за професионално образование и обучение

ЕК – експертни комисии

ЗПОО – Закон за професионалното образование и обучение

ЗА – Закон за администрацията

ЕКР - Европейска квалификационна рамка

НКР - Национална квалификационна рамка

СКР - Секторна квалификационна рамка

МТИТС – Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията

ППО – продължаващо професионално обучение

ОПАК – Оперативна програма „Административен капацитет”

ОП «РЧР» - Оперативна програма «Развитие на човешките ресурси»

АЗ – Агенция по заетостта

МОН – Министерство на образованието и науката

МТСП – Министерство на труда и социалната политика

МИЕ – Министерствена икономиката и енергетиката

ЦРЧР – Център за развитие на човешките ресурси